VITA
SS. PATRIARCHAE
ROMVALDI
CAMALDVLENSIVM FVNDATORIS

Per Sanctum Petrum Damianum descripta.



ROMAE, Typis Michaelis Herculis. 1666

SVPERIORVM PERMISSV.

Sumptibus Bartholomeus Lupardus.

Imprimatur, Si videbitur Reuerendiss: Patr. Mag. Sac. Palat. Apost.

O. Archiep. Patrac. Vicesg.

Iterum imprimatur

Fr. Hyacinthus Libellus Magist. Sacr. Palat. Apostol.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D.

D. CAESARI

S. R. E. TITVLI S. IOANNIS

Ante Portam Latinam

PRAESBYTERO CARDINALI

RASPONO

BARTHOLOMAEVS LVPARDVS F.

VSu receptũ eſt Emin. Princeps, *vt recens euectos ad Romanam purpuram, cùm cæteris officÿs, tùm xenÿs, & muneribus nouo faſtigio cõueniẽtibus amici, & cliẽtes paulò nteriores colant; vt olim Perſarum Reges ſine exceptione temporis, ac negotiorum ab adeuntibus promiſcuè colebantur. Quem quidem morem à me ſeruari pro dignitate, ſi pretio certare velim, nec ampliſſima tua fortuna, neq; anguſtæ domi res meæ patiuntur; quid enim operæ pretium fecero, quamuis fortunas meas omnes ad te donandum effudero? Itaq; opem mihi ab artificio meo petendam duxi, vt aliquo libello veteris memoriæ, typis, me curante, renouato, cuius lectione maximè delectarere te donarẽ. Nec*

diù dubitaui quem auctorem, aut quod argumentum potissimum deligerem, cū statim in mentem venisset opus aureum de vita & rebus gestis Sāctissimi Anachoretæ Romualdi ciuis tui, scriptum à ciue item tuo Petro Damiani viro ætatis suæ longè clarissimo, sanctissimoq; eiusdem verò amplissimi ordinis, ad quem tu nuper adiunctus es, cuius splendorem, ac decus sexcēteſimum post annum Rauennæ tuæ restituis. Vtriusq; autem vestrū virtute & gloria prouisum est, ne Vrbem inter Italicas splendidissimam, & Romanorum Imperatorum olim domicilium fortunæ in hac re suæ magnopere pæniteret, nec esset quòd cæteris Vrbibus frequentiorē tanti honoris fructum inuideret. Et illum quidem olim cælo receptum plena laudum eius Ecclesiæ monumenta, & Bibliothecæ doctissimis, & sanctissimis eius lucubrationibus refertæ loquuntur, ac superuacaneam omninò faciunt orationem meam. De te autem etiamnùm superstite, ac materiam felici posterorum stylo cum maximè præbente, quamobrē tàm magnificè sentiam pluribus exequerer. Emin. Princeps, nisi vererer ne mihi succenseret modestia tua, & tàm insolens ad audiendas, quàm strenuus ad promerendas

rent-

rendas laudes animus. Vt autem paucis rē expediam, missum facio, quòd cum olim ad hoc fastigium dignitatis vulgi te rumores, & prudentissimi cuiusq. iudicia destinassent, iniecta est diuino, vt arbitror, consilio incrementis fortunæ tuæ mora, cuius beneficio, quæ data generis tui amplitudini videri poterāt, virtuti reddita esse liqueret, accederetq; gloriæ tuæ, quod nequaquam sine sudore, ac puluere ferres hanc palmā. Accepisti siquidem honorem purpuræ post grauissimā Reipublicæ partem egregiè gestam, sūmamq; in administratione publicæ seueritatis nō modò iustitiæ & abstinentiæ, sed etiā lenitati laudem adeptam: post nauatam laboriosam, & plenam discriminis operam in expediendis sapientissimis Alexandri Principis consilijs, ad auertendā pestilentiæ vim, quorum ope factum est, vt monstrum illud omnium perniciosissimū in Vrbe, & parte Italiæ, quæ in Ecclesiæ ditione est, lusisse propemodum visum sit, præ cladibus aliarū Ciuitatum, & Gentium, quas tū illa calamitas attigit: post detersas animis offensiones, & pristinam gratiam restitutam inter Sāctissimum Pontificem, & maximum, potentissimumq; Regē, susceptis in eam rem asperis

& lon-

& longinquis itineribus, & innumeris difficultatibus dexteritate, & consilij præsentia superatis. Quod sanè inceptũ (quo rei Christianæ salus, & securitas agebatur) ut ex sententia tibi succederet, quæ vota non fecimus, quibus aris non supplicauimus, quibus autem te plausibus, atq; præconijs ex Hethruria, confecto tandem negotio, reuertentem non excepimus? Missa hæc, ut dixi, facio, cùm & à meo proposito remota sint, nec ulli, qui in te intueatur non obuia; illam virtutis tuæ partem sine piaculo tacitus præterire non possum, quæ huic meo munusculo pretium, vel maximũ facit, immotã inquã animi tranquillitatem, & studium otij non inglorij, ac solitudinis in media hominũ & negociorum frequentia usurpandæ; cũ exẽplo Magni Africani inieris rationem sæpè subducendi te multitudini, & rerum turbis, & intra temet recipiendi, animumq; sapiẽtiæ præceptis, & rerum cælestium meditatione aduersus fortunæ vim, & vitiorum illecebras muniendi. Quod sane animi tui bonum quoties apud me reputo æstus omnes curarũ, & aulæ strepitũ, & fori iurgia, quæ alij vel obruendo satis essent, non plus tibi exhibere negocij animaduerto, quàm maris

ven-

ventorūque vim ingenti alicui nauigio, & æquali cursu iter susceptū persequēti, & minutos circa se lēbos laborātes, & naufragio proximos prætereunti An ignotos mihi esse putas generosos illos mētis Dei charitate flagrantis excursus à te subinde in secessu tuo Lateranensi editos, & scripto consignatos? quæ ego scripta cū legerem, nequaquam hominem occupatum, & humanis distensū curis, sed veterem quempiam Nitriæ Thebæarumq; siluarū incolā vigilijs, & ieiunijs confectū cogitabam; eminebat siquidem in verbis, atq; sententijs imago quædam simplicitatis verè Christianæ, & animi honestissimis cogitationibus exerciti, in vnū Deū intenti, sui securi, & humana præclarè despicientis. Ipsū genus orationis, quo illic vteris promptū, ac profluens, plenū dignitatis, plenū fidei, vt non os loqui, neq; digiti scribere, sed pectus ipsum suorū recessuū impatiens foras erumpere, & splendidum sui spectaculū præbere videatur. Quàm augusta specie animo meo occurrebas, cū tuis ipse laudibus Christianæ modestiæ studio apud te ipsū obtrectares: cū in vitam, moresq; tuos verbis seuerissimis animaduerteres: cùm res tuas pro Republica gestas à te penitus abiu-

dicares, & ad vnũ Deũ referres auctorem, nec vllũ laborũ tuorũ præmiũ, quàm rectã conscientiã, & Dei gloriã tibi proponeres: cũ rumores purpuræ tuæ constantia, grauitate, & pari in vtramq; fortunã tenore consiliorũ te munires, Superosq; omnes precarere, ne aut negatus honos demitteret, aut delatus plus æquo efferret animũ tuũ! In hoc proposito, vt ad finẽ vsq; perseueres præcipuũ (si bene te noui) studiũ tibi erit, intentèq; vigilabis, vt quomodo aduersa sæpè fortuna ab officio te grauis, & sapientis viri non abduxit, ita (quod difficilius est) secundæ indulgẽtia non abduçat. Quã ad rem sæpe ex te audiui cũ diceres necessariã tibi diuinam opẽ à librorum doctrina, & pietate præstantiũ lectione petendã esse, & quãtum in meo ministerio instruendæ Bibliothecæ tuæ intelligere potui, non alio genere literarũ impensius te gaudentem cognoui, eòq; pro certò habeo iucundissimũ tibi fore munus hoc meũ. Vtque patriæ tuæ amantissimus es assiduè verba, & exẽpla clarissimorũ tuorũ ciuiũ, quæ illo cõtinenti, animo, & cogitatione versabis; me autem clientem deditissimum tibi, & gratiæ immortalibus tuis erga me beneficÿs referẽdæ studiosissimum spero existimabis.

VITA

VITAE
S. ROMVALDI
ABB. ET CONF.
PROLOGVS.

ADVERSVM te prorſus, immunde munde, conquerimur, quia habes intollerabilem ſtultorum ſapientium turbam tibi facundam, Deo mutam. Habes; qui per vanam eloquentiam, & inanem Philoſophiam ſe ſciunt in ſuperbiæ cornibus arroganter extollere: non habes qui pro futurum, aliquid ædificationi proximorum, ad poſterorum velit memoriam ſchedulis annotare. Habes, inquam, qui in prætorijs Iudicum negociorum ſæcularium lites, & cauſarum iurgia continuis valeant declamationibus perorare: non

autem habes, qui possit in Sancta Ecclesia, vel vnius Sanctorum virtutes, & clara gesta describere. Sapientes siquidem sunt, vt faciant mala, bona autem facere nesciunt. Ecce enim tria iam fere lustra transacta sunt, ex quo Beatus Romualdus deposito carnis onere ad ætherea Regna migrauit, & nemo adhuc ex huiusmodi sapientibus extitit, qui de tot mirabilis vitæ eius præconijs pauca saltem historico stylo digereret, & auidissimæ deuotioni fidelium satisfaciens, ad communem vtilitatem recitanda Legiuo sanctæ Ecclesię tradidisset. Nobis autem in angusto cellulæ angulo residentibus, vtilius erat, sicut proposuimus propria peccata ad mentis oculos assidue reuocare, quam alienæ virtutis historiam texere; magis expedire commissi reatus tenebras plangere, quam splendida sanctitatis insignia imperitis sermonibus offuscare. Veruntamen cum ad sepulchrum eius ex longinquis terrarum partibus toto anno, maximeque in eius festiuitate fidelium multitudo conueniat, miracula per eum diuinitus facta conspiciat, audire vitæ eius historiam desiderabiliter quærat, sed vtpote, quæ non sit, audire non valeat; non irrationabiliter pertimescimus, ne celeberrima eius fama, quę adhuc populi totius ore depromitur, labente curriculo tem-

porum, de memoria hominum penitus deleatur. Quapropter hoc timere compulſus, multorum fratrum precibus, & germana charitate deuinctus, quod de prædicto mirabili Viro ab egregijs eius diſcipulis didici, aggrediar, Deo auctore, deſcribere; viteque eius initium, curſum, & finem, nimirum imperitus homo, non hiſtoriam texens, ſed quoddam quaſi breue commonitorium faciens, quibuſcumque tentabo litterarum apicibus exarare. Hoc autem vnum in primis lectorem meum noſſe deſidero, quia non multa per eum facta miracula in hac ego deſcriptiũcula colligam, ſed potius quod ad ædificationem omnimodis attinet, conſeruationis eius ordinem referre contendam. Beatus ſiquidem Vir in tantum ſe humilitatis tegmine à vento vanæ gloriæ cuſtodiuit, quod vndecumque humanis oculis videri mirabilis potuit, ſtudioſiſsima occultatione ſuppreſsit. Quæ tamen miracula etiamſi minime feciſſet, mirabilem vitam ducens, minori veneratione dignus non eſſet. Neque enim Præcurſor Domini feciſſe miracula legitur, quo maiorem nullum inter natos mulierum ſurrexiſſe, Veritas ipſa teſtatur. Nonnulli enim Deo ſe deferre extimant, ſi in extollendis Sanctorum virtutibus mendacium fingant. Hi nimirum ignorantes Deum noſtro non

egere mendacio, relicta veritate, quæ ipse est,, falsitatis ei putant se placere posse commento. Quos bene Hieremias redarguit, dicens: Docuerunt linguas suas loqui mendacium, vt iniquè agerent, laborauerunt. Qui enim vltro oblatam simplicem veritatem referre facilè poterant, in componendis, quæ nesciunt, casso labore desudant: & quo se pro Deo stare quasi adiutores autumant, eo vt re vera falsi testes contra Deum pertinaciter pugnant; Apostolo Corinthijs attestante, qui ait: Si Christus non resurrexit, inanis est prędicatio nostra, inanis est Fides vestra: deinde subiungit: Inuenimur falsi testes Dei, quoniam diximus testimonium aduersus Deum, qui suscitauit Christum, quem non suscitauerit. Sed quia necessitate ad scribendum coacti, velut commoti ista præmisimus, iam precibus eius de quo loquimur, Deo opitulante, ad narrationis ordinem veniamus.

VITA
S. ROMVALDI
ABB. ET CONF.

Causa conuersionis S. Romualdi.

CAP. I.

ROMVALDVS igitur Rauennæ ciuitatis oriundus, ex illustrissima Ducum fuit stirpe progenitus. Qui cum iam in adolescentiam peruenisset, cœpit in peccato carnis procliuis existere, quo videlicet vitio illa ætas impugnare homines præsertim diuites, vehementius solet. Mente tamen Deo deuotus, frequenter se tentabat erigere, facturumque se magnum aliquid proponebat. Nam, & si quando se

 ad

ad ſtudium venationis accingeret, vbicumque per ſiluas amenum locum reperire poterat, mox ſe ad eremi deſiderium eius animus accendebat, dicens intra ſe: O quam benè poterant Eremitæ in his nemorum receſſibus habitare! quam congrue poſſent hic ab omni ſæcularis ſtrepitus perturbatione quieſcere! Et ita mens eius cælitus inſpirata, iam diuinabatur in amore, quod impleturus erat poſtmodum, opere.

Huic erat pater, nomine Sergius, mundo vehementer intentus, & omnino ſæcularibus negocijs implicatus. Qui dum aduerſus quemdam propinquum ſuum exortis ſimultatibus pro poſſeſſione prati inimicitias exerceret, videns filium ſuum Romualdum in contentione molleſcere, crimenque fratricidij medullitus formidare, minari cœpit exhæredem facere, ſi in eadem diuitius ſententia permaneret. Quid plura? Tandem vtræque inimicantium partes ex Vrbe ad litis materiam proruunt arma corripiunt, bellum ſociale committunt: & dum cominus hic inde pugnatur, repente manu Sergij inimicus, & affinis occiditur. Romualdus autem licet nullum perempto vulnus inflixerit, quia tamen interfuit, pænitentiam tanti reatus accepit, moxque ad Claſſenſe monaſterium Beati

Apol-

Appollinaris, more homicidarum diebus quadraginta permanſurus in luctibus properauit.

Ipſa conuerſio, & quia corpus Beati Apollinaris ſine dubio in Claſſenſi monſterio iaceat.

CAP. II.

ILlic autem diſtricta ſe pænitentia iugiter macerans, cæpit cum quodam Conuerſo quotidianum habere colloquium, à quo etiam iuxta mediocritatem ſenſus, bonæ exhortationis audiebat ſæpe conſilium. Quem cum Conuerſus frequenter admoneret, ſæcularem vitam omnino poſtponere, & ad ſanctæ conuerſationis ordinem feſtlnare, ſed ad hoc mentem eius humiliare nullatenus poſſet, aliquando inter cetera velut gratulabundus intulit, dicens: Si tibi, inquit, ego B. Appollinarem corporali ſpecie, ita vt eum manifeſte videre poſſis, oſtendero, quid à te præmij reportabo? Ad hæc Romualdus, firma, inquit, & inuiolabili me obligatione conſtringo, quia mox, vt Beatum Martyrem videro, apud ſæculum vlterius non manebo. Hortatur ergo, Conuerſus, vt ipſa nocte Romualdus dormire poſtponeret, & vna ſecum

intra Ecclesiam in orationibus vigilaret. Cumque nocturno silentio longanimiter ambo in oratione persisterent, ecce circa gallicinium noctis B. Apollinaris, his duobus manifeste videntibus, exijt de sub altari, quod in medio Ecclesiæ ad honorem Beatæ Virginis Mariæ cernitur esse constructum. Visus est autem exire ab orientali parte, illinc videlicet, vbi marmor porphyreticum iacet. Confestim vero tantus splendor totam repleuit Ecclesiam, ac si Sol fulgoris sui radios intra ipsos parietes cohiberet. Tunc beatissimus Martyr sacerdotalibus infulis mirabiliter exornatus, aureum in manu portans thuribulum, cuncta Ecclesiæ incensauit altaria, & hoc facto, statim vnde exierat, rediit, & mox omnis ille splendor eum prosequens, apparere cessauit.

Cœpit itaque Conuersus Romualdo durus nimirum exactor vehementer insistere, & vt impleret, quod vltro promiserat, anxie postulare. Cumque Romualdus adhuc resisteret, & eamdem visionem cernere denuò flagitaret, alia nocte similiter in oratione persistunt,& beatum Martyrem per omnia, sicut prius, aspiciunt. Vnde etiam postmodum si de corpore prædicti Martyris aliquando quæstio oriretur, Romualdus penitus affirmabat in ipsa Ec-

clesia

clesia esse reconditũ:& quamdiu Vir sanctus vixit hoc proferre testimonium non cessauit

Habebat quoq; Romualdus consuetudinem ante præcipuum altare Ecclesiæ orationi frequenter incumbere, ibique postquam fratres abscederent, multis Deum satagebat gemitibus exorare. Dumque hoc quodam die post visionem attentius faceret, tanto mox diuini amoris igne mentem illius Spiritus Sanctus accendit, vt in fletum repente prorumperat; vberes lacrymarum riuos estringere non valeret, Monachorum se pedibus prostratus aduoleret, tradi sibi monachicum habitum inenarrabili desiderio flagitaret. Monachi vero dum Patris eius duritiam metuunt, conuersioni illius aditum pandere non præsumunt Honestus autem, qui tunc Rauennæ Archiepiscopalem Cathedram obtinebat, olim Classensis cœnobij Abbas extiterat. Hunc ergo Romualdus impiger adiit, eique omne sui cordis desiderium patefecit. Qui alacer factus castæ concupiscentię exhortationis stimulos addidit, fratribusque vt cum suo collegio incunctanter asciscerent impetrauit. Huius itaque patrocinio Cœnobitæ suffulti, Romualdum intrepida securitate suscipiunt, eique sanctæ conuersionis habitum tradunt. In eo igitur Monasterio triennium fere transegit:

Quo-

Quomodo Monaci correptis Romualdum de solario præcipitare voluerunt,

CAP. III.

SEd cum ibi cerneret nonnullos per lata gradientes remissius viuere, sibi autem arduam perfectionis semitam, quam mens dictabat, arripere non licere; quid sibi agendum esset, sollicite in semetipso cœpit inquirere, multisque cogebatur cogitationum fluctibus æstuare. Præsumebat autem leuiter conuersantium vitam dure corripere, & sæpe ad eorum confusionem præcepta Regulæ in testimonium conuocare. Cumque in redarguendis eorum vitiis vehementer insisteret: illi autem iunioris, & nouitij verba pro nihilo reputarent, tandem hoc opprobrium non ferentes, dum propriam emandare vitam despiciunt, de corripientis morte tractare cœperunt. Solebat denique Romualdus per noctem ceteris fratribus maturius surgere, & si oratorij adhuc ianua clausa esset intra ipsum dormitorium in orationibus excubare. Erat autem prædictum ædificium more solarii alte ædificatum. Hoc itaque inuenerunt filii Cain diabolo dictante, consilium, vt dum Romualdus ante alios solito more

con-

consurgeret; ipsi eum per solarii speculum, verso deorsum capite in terram præcipitarent, Quæ res postquam Romualdo per conscium conspirationis innotuit, ille jam de cetero intra cordis cubiculum clauso oris ostio, orans Patrem suum, imminens periculum deuitauit. Hoc itaque modo dum sibi cauit præcipitium corporis, fratribus, ne in animarum mortem corruerent, barathrum clausit iniquitatis,

Quomodo S. Romualdus se ad Eremum contulit,

C A P. IV.

CVmque in eius animo perfectionis amor magis, ac magis in dies cresceret, nullamque mens eius requiem inueniret, audiuit, quia in Venetiarum partibus quidam spiritualis vir esset, Marinus nomine, qui eremeticam duceret vitam; Consensu itaque ab Abbate, & fratribus nimirum facillime impetrato, ad prędictum venerabilem virum nauigio discurrente, peruenit, & sub illius regimine degere humillima mentis deuotione instituit. Erat autem Marinus inter ceteras virtutes, vir simplicis animi, & sincerissimæ admodum puritatis, nullo quidem magisterio eremitice

ticæ conuerſionis edoctus, ſed ad hanc ſolummodo bonæ voluntatis impulſu fuerat incitatus. Porro autem hunc viuendi morem habebat, vt per continuum anni circulum tribus in hebdomada feriis mediam panis buccellam, & pupillum fabæ guſtaret: tribus verò vinum, & pulmentum diſcreta ſobrietate perciperet. Pſalterium quidem per dies ſingulos totum canebat. Sed nimirum rudis, & nullatenus ordine vitæ ſingularis inſtructus, ſicut ipſe poſtmodum B. Romualdus hilariter referebat, plerumque de cella exiens, vna cum diſcipulo paſſim per latitudinem eremi pſallendo ſpatiabatur, nunc ſub iſta arbore vicenos nunc ſub illa tricenos, vel quadragenos concinens pſalmos. Romualdus, autem quia ſæculum idiota reliquerat aperto pſalterio, vix ſuorum verſuum notas ſyllabatim explicare valebit: & hęc oculorum in ima defixio intolerabilem ſibi importunitatē accidię generabat. Marinus vero virgā in dextera gerens, Romualdo e diuerſo ſedenti ſiniſtram capitis partem ſæpiſſime verberabat. Poſt multa autē Romualdus graui admodū neceſate compulſus, humiliter ait: Magiſter, ſi placet, à dextro me deinceps tempore percute, quia iam læuæ auris auditum funditus perdo. Tunc ille tantam eius patientiam admiratus, indiſcretæ ſeueritatis temperat diſciplinam.

Qualiter Petrus Vrſeolus eſt primo Dux factus, & poſtmodum ſit conuerſus.

CAP. V.

EOdem vero tempore Petrus, cognomine Vrſeolus, Dalmatici Ducatus gubernabat habenas. Qui videlicet ad huius faſtigium dignitatis aſcendere idcirco meruerat, quia deceſſoris ſui, Vitalis ſcilicet Candiani peremptoribus fautor extiterat. Cur autem ille à ſuis extinctus ſit, non ab re eſſe arbitror; ſi ſeruatæ compendio breuitatis exponam. In coniugium namque Germanam Vgonis magni illius Marichionis acceperat, & æmulatione Leuiri ſuadente, multos ex Longobardiæ, & Tuſciarum partibus milites, profligatis pecuniarum ſtipendijs, acquirebat. Hoc autem Venetiarum incolæ non ferentes, clam iniere conſilium, vt repentino impetu Ducis palatium armati violenter irrumperent, eumque cum omni domo ſua in ore gladij abſque vlla retractatione necarent. Huius denique Conuenticulæ coniuratione comperta, Vitalis dux, nocturnis, diurniſque vallatus excubijs, hoſtiles inſidias ad nihilum redigebat. Illis autem hęc, & illa ten-

tan-

tantibus. sed ad inceptę factionis effectum attingere non valentibus tandem visum est, vt domum Petri, quę Ducis palatio adiacebat contigua, prius incenderent: istoque modo; & Ducem caperent, & vniuersa eius domestica concremarent. Istius vero rei experiendę consensum à Petro, qui eorum consilii particeps fuerat, flagitantes, huius tandem mercedis fœdere pacti sunt, vt pro vna eius domo, quam igne consumerent, totam ditioni illius Venetiam subderent; & deleto illo, quem exosum habebant, Ducem hunc loco eius protinus subrogarent. Hoc igitur modo Petrus Dalmaticei Regni adeptus est Principatū, qui postmodum ambitionis suę iam voluptate potitus respectu diuinæ gratiæ demum corde compunctus est.

Quidam autem venerabilis Abbas, Guarinus nomine, ex vlterioris Galliæ finibus orationis gratia per diuersas mundi regiones peregrinari solitus erat. Hic quoque ad Ducem veniens, ab eo protinus; vt sibi ad euadendum tanti reatus periculum, consultum prębere, exactus est. Accersitis igitur Marino, & Romualdo, hoc sibi communi iubetur sententia; vel sæculum simul cum ipso, quem per nefas inuaserat, ducatu relinqueret: & quia ad alienę dominationis arcem iniuste proruperat, ipse

se

ſe alienæ poteſtatis dominio ſubiugaret. Ille autem homo nimirum in poteſtate poſitus, quia conuerſionem ſuam manifeſte facere auſus non eſt, tutum putauit hoc vtendum eſſe conſilio. Imminente igitur feſtiuitate ſancti cuiuſdam Martyris, ex cuius vocabulo Baſilicam in propria poſſeſſione adhuc priuatus habuerat, illic pridie Vxorem ſuam prǽmiſit, ipſe quaſi mox ſecuturus; hoc ei præcipiens, vt & ornatum Eccleſię accuratiſſimum prouideret, & ſecum venientibus ſumptuoſas epularum delicias in craſtinum præpararet. Ipſe autem poſt coniugem remanens, his de ſuis theſauris, quę ſibi videbantur, ablatis, cum quodam ſuo familiari, Ioanne ſcilicet Grandenico, qui præfatæ coniurationis cõſcius fuerat, & cum tribus illis beatis Viris quos præpoſuimus, nauem aſcendit, deinde in Galliam ad Monaſterium Abbatis Guarini magnus conuerſus aufugit. Petro igitur, & Ioanne monachis in S. Michaelis cœnobio factis; Marinus, & Romualdus non longe à Monaſterio degentes, ad ſingularem vitam, cui aſſueti fuerant, reuertuntur. Quibus etiam ipſi iam dicti fratres peracto vix annuo ſpatio, ad perferendam eiuſdem ſolitudinis diſtrictionem aggregati ſunt.

Qualiter S. Romualdus vno anno de pugillo ciceris per diem, & tribus annis de sua agricultura vixit.

CAP. VI.

INterea Romualdus, accenso mentis desiderio, cœpit de virtutibus in uirtutes mirabiliter crescere, & reliquos fratres sanctæ conuersationis gressibus longius anteire: vt iam quidquid inter fratres siue de spiritualibus, siue etiam de corporalibus ipse decerneret, cunctis volentibus, eius omnino sententia præualeret. Ipse quoque Marin us gaudebat Romualdo esse deuotus, cui nuper fuerat ipse prȩlatus: Per continuum quippe annum Romualdus nihil aliud in cibum habuit, nisi tantum per singulos dies ex vno pugillo elixi ciceris vixit. Tribus vero annis ipse, & Ioannes Grandenicus sarculis terram frangentes, & triticum seminantes, ex manuum suarum labore vixerunt. Qui nimirum dum agriculturam exercebant, pondus ieiunii duplicabant.

De

De diuersa pugna diaboli, quam sustinuit.

CAP VII.

IMpugnabat tamen diabolus Romualdum multis, & variis tentationum immissionibus, maxime initio conuersionis, mentemq; eius per multa vitiorum incentiua raptabat, modò illi in memoriam reuocans, quæ, & quanta, vtpotè vir strenuus, in sæculo acquirere potuit; modò quæ ingratis propinquis nec dum post se concupiscibiliter hæreditanda reliquit; modò parua nimis, & nullius meriti esse, quæ faceret, accusabat; modò tanti laboris horrorem incutiens, longæ vitæ spatium promittebat. O quàm sępè cellulam eius percutiens, eum cum adhuc vix obdormisceret, èxcitauit, & quasi iam iam imminente crepusculo, per totam noctem vigilando deduxit! Per continuum fermè quinquēnium, super pedes eius, & crura diabolus nocturno tempore iacuit: & ne hùc, illùcque se facile verteret, typo phantastici ponderis aggrauauit. Quis explicare valeat, quot frementes vitiorum bestias pertulit? Quam sæpe præsentes iniquos spiritus durissimis increpationibus effugauit? Vnde etiam si fratrum aliquis silentij tempore cellā eius

quauis necessitate compulsus adiret, statim miles Christi paratus ad præliũ, solito more, ipsum esse existimans diabolum, claris vocibus increpabat, dicẽs: Quo tendis modo turpissime? quid tibi in eremo de cælo deiecte? Recede canis immunde, euanesce, coluber veternose. His igitur, & huiusmodi verbis declarabat se cum malignis spiritibus in acie semper assistere, & Fidei se armis accinctum, prouocantibus hostibus in campum protinus obuiare.

Vnum genus vitæ S. Romualdi: & de pœnitentia Petri Ducis, & Prophetia eius.

CAP. VIII.

Contigit autem, vt aliquando librum de vita Patrum legens, in illum locũ incideret, vbi continetur, quod quidam fratres per continuam hebdomadam singulariter ieiunantes, sabbatorum die pariter conuenirent; ipsoque & Dominico die ieiunii rigorem interponerent, & remissius victitarent. Quem viuendi ordinem statim Romualdus arripuit, & in eo quindecim ferè annis, vel eo amplius continua austeritate permansit. Petrus autem Dux, quia multis educari deliciis solitus fuerat, iam iam sub tam districti ieiunij pondere succum-

cumbebat. Vnde se ad pedes B. Romualdi humiliter strauit. Iussus vero vt surgeret, necessitatem suam cũ verecundia coactus aperuit. Pater, inquit, quia magnum corpus habeo, pro peccatis meis ex hac paximatii medietate sustentare me nõ possum. Romualdus igitur fragilitati piè cõpatiens, consuetæ mensuræ quadram paximatii superaddidit, & sic labenti iam fratri, ne omnino deficeret, misericordiæ manum tetẽdit, & ad peragendum bene viuendi iter, quod cœperat, confirmauit. Hunc filius eius sibi æquiuocus, vir valdè secundum sæculum prudens, aliquando visitauit. Cui Pater nescio vtrum prophetiæ spiritu, seù reuelatione aliqua, quæcumque sibi essent euentura prædixit. Noui, inquit, fili mi, proculdubio, quia Ducem te constituent, & prosperaberis. Tu tantummodo satage, vt & Ecclesiis Christi sua iura conserues, & erga subditos alicuius amore, vel odio à iustitia non declines.

Alind viuendi genus S. Romualdi.

C A P. IX.

POst hæc autem Romualdus iterum legens, quia S. Syluester Vrbis Romæ Episcopus sabbatorum diem ieiunandum

esse, vt reuera sancti Paschatis vigilias instituerit, mox remissionem sabbati in quintam feriam commutauit, & sic infirmorū imbecillitati consulens, longum ieiunium discretione habita facilius reddidit. hanc nimirum viuendi regulam cunctis sectatoribus singularis vitæ præfigens, vt tunc se vnusquisque eremiticæ vitæ ieiunium tenere cognoscat, si per hebdomadam triduanas, & biduanas ieiunando, quinta feria, & Dominicis diebus olera, vel quodcumque liquamen cum gratiarum actione percipiat, exceptis videlicet duabus anni Quadragesimis. in quibus non solum ipse, & plerique sui discipuli totius hebdomadę soliti erant continuare ieiunium. Et certè satis congruum erat, vt qui Deum in choro laudare semper studebat, & tympano, præcipuas modulationis armonicæ consonantias, diapason videlicet, & diapente, atque diatesseron iugiter in aures incircunscripti luminis personaret. Ieiunare autem omnino, hoc est, diem absque vllo cibo transigere, licet ipse sæpissimè fecerit, aliis omnimodo prohibebat. Dicebat enim ad perfectionem tendenti hoc ad summe congruere, vt quotidiè comedat, & semper esuriat, quatenus hoc caro per consuetudinem leuiget, quod graue nouitiis initio conuersionis apparet. Paruipendebat autem si quis

quis ad tempus magnum quid inciperet, si non etiam in eò longanimiter perseueraret.

Vigilias vero temperatè, & cum magna discretione faciandas maximè suadebat, ne cui fortasse contigeret, vt sopori, peractis nocturnis officiis, consentiret. Sanè huiusmodi somnum Vir sanctus in tantum habebat exosum, vt si quis eis confiteretur, post duodecim psalmorum vigilias, vel maximè circa diluculum obdormisse, nequaquam posset eo die cum eius licentia sacra Missarum solemnia celebrare. Dicebat etiam melius esse si possibile sit, vnum psalmum ex corde, & cum compunctione cantare: quàm centum cũ mentis fabulatione percurrere. Cui autem hæc gratia perfectè data non esset, hortabatur tamen, nequaquam desperare, nequaquam vel ab ipsa corporali exercitatione tepescere, donec ipse, qui voluntatem dedit. tribuat etiam aliquando facultatem. Tantummodo orationis incensum mentis intentio in Deum semel fixa custodiat, quod exterius veniens cogitationum aura perturbat. Vbi enim est intentio recta, contra voluntatem cogitatio veniens non est nimium formidanda.

De Comite, qui vaccam rapuit, & eam comedendo, necatus est.

CAP. X.

QVodam verò tempore, dum adhuc in Galliæ finibus moraretur, familiarem sibi quēdam habebat agricolam, qui sibi & vtensilia, quibus in cella opus est, aliquando faciebat, & si quid ei opportunum esset, ditior charitate, quàm rebus, de suæ paupertatis inopia hilariter ministrabat. Huius vaccam Comes quidā superbus, & tumidus missis parasitis, impetu barbarico rapuit, eiusque carnes præparari sibi ad prandium cum magna gulæ auiditate præcepit. Ecce autem rusticus cellam Romualdi festinus aggreditur, iacturæ suæ casum clamosis vlulatibus vociferatur, spem suam, & suæ domus ablatam esse conqueritur. Sanctus itaque Romualdus ad eumdem Comitem concito gradu nuncium dirigit, & vt pauperi animal suū reddat, humillima supplicatione deposcit. Cuius preces lubricus Comes proteruo spiritu respuit, & quem saporem crassæ vaccæ lumbi potuissent habere, quia ipso die esset gustaturus, asseruit. Adueniente autem hora prandij, apposita mensa, vaccæ carnes alla-

allãtæ ſunt: & diuinæ vltionis iam imminente ſentẽtia, in ipſo edendi initio comes fruſtum bouini renis abſcindens, ſibi in os miſit. Quod repente in illius gutture tàm immobiliter hæſit, vt nec ad interiora deſcendere, nec foras eijci, vllis conatibns potuiſſet. Sicque inter ſuorum manus, interclufo ſpiraminis aditu, terribili morte necatus eſt: & vnde contra Dei ſeruum concupiſcentiam carnis explere ad ſaturitatem voluit, inde iuſto Dei iudicio carnalem vitam adhuc ieiunus amiſit.

De Olibano conuerſionem promittente.

C A P. XI.

ALius quidam comes, Olibanus nomine, in eiſdem Galliarum partibus erat ſub cuius iure Monaſterium quoque prædicti Guarini Abbatis fuerat poſitum. Qui, ſublimi quidem culmine terrenæ poteſtatis erectus, ſed multis erat peccatorum molibus aggrauatus. Hic aliquando Romualdum gratia viſitationis adijt, & cęteris extra cellulam manentibus, ſolus cum ſolo geſtorum ſuorum ſeriem narrare quaſi per confeſſionem cœpit. Cui Vir venerabilis, his, quæ ab eo referebantur, auditis, reſpondit, aliter eum ſaluari minimè poſſe, niſi mun-

dum relinquens, ad Monasterium conuolaret. Comes autem mox mente turbatus, ait: quia videlicet sui spirituales viri, qui eius acta cognoscerent, nequaquam ita sentirent, neque tàm intolerabilem rem sibi aliquando suaderent. Ascitis itaque Episcopis, & Abbatibus, qui secum venerant, cœpit in commune perquirere, si ita res sicut Dei seruus testabatur se haberet. Illi autem Beati Romualdi sententiam omnes vna voce confirmant, se autem id Comiti eatenus non dixisse, terrore constrictos excusant. Tunc comes, semotis omnibus, hoc cum B. Romualdo secreto valdè consilio pepigit, vt ad Casinū montem sub prætextu orationis pergeret, & in Monasterio S. Benedicti diuino se seruitio irreuocabiliter manciparet.

De Sergio ad sæculum reuerti volente.

CAP. XII.

INterea Sergius Pater Romualdi monachus efficitur, sed aliquanto post suadēte diabolo factæ conuersionis pęnitens, in Aegyptum redire conatur. Quod protinus Monachi, cœnobii videlicet S. Seueri, quod non longius ab Vrbe Rauennæ est positum, vbi corpore, non corde Sergius habitabat,

B.Ro-

B. Romualdo indicare per nunciũ ſtuduerunt. Hac ille ſiniſtra relatione perculſus, neceſſarium eſſe decreuit, vt Guarinus Abbas, & Ioannes Grandenicus vnà cum Comite ad eius cõuerſationem pergerent, ipſe verò pereunti Patri quãtocyus ſubueniret. Petrus autem Dux extremum iam diem feliciter clauſerat. His itaque duobus Comitem in eorum fide commiſit, vtrique quidem, ſed Ioanni præcipuè, qui ei ſubditus erat, per obedientiam ſpecialiter mandans, vt etiam ſi Guarinus abſcederet, ipſe ſe numquam à Comite ſepararet.

De prudentia S. Romualdi, & labore itineris, & diſciplina in Patrem.

CAP. XIII.

AVdientes autem illius Regionis incolę, quia Romualdus abire diſponeret, nimio mærore turbari ſunt. Et tractantes intra ſe qualiter ab hac illum intentione reprimerent, hoc illis tandem potiſſimum viſum eſt, vt eum miſſis interfectoribus, impia pietate perimerent, quatenus quia eum non poterant retinere viuentem, haberent pro patrocinio terræ, vel cadauer exanime. His verò cognitis Romualdus caput ſuum vndique decaluauit, & huius rei executori-

bus

bus cellulæ eius iam appropinquantibus, primo ferè diluculo comedere quasi per auditatem cœpit. Illi autem hoc videntes, dementiam credidere, & arbitrantes mentem læsam esse, corpus lædere dedignati sunt. Sic videlicet, sic prudens spiritualis Dauid insania stultam carnaliter sapiētium superauit astutiam. Nam & volentes peccare cohibuit, & ad meritorum suorum cumulū sine mortis formidine mortis periculum declinauit. Deinde iam libera vti facultate permissus, non equo fultus, non vehiculo deportatus, sed solum in manu ferens baculum, nudis plantis ex intimis Galliarum finibus Rauennam vsque peruenit, ibique patrem ad sęculum reuerti volētem reperiens, in ligno pedes eius fortiter strinxit, grauibus cum vinculis alligauit, verberibus duris afflixit, & tandiu corpus eius, pia seueritate perdomuit, donec eius mentem ad salutis statum, Deo medente, reduxit.

Quo-

Quomodo Sergius vidit Spiritum Sanctum.

CAP. XIV.

Sergius igitur tandem sanæ mentis recepto consilio, quidquid prius retrograda voluntate deliquit, multipliciter, postmodum rectis sanctæ conuersationis gressibus emendauit. Habebat denique inter cetera consuetudinem antè quamdam Saluatoris imaginem frequenter assistere, ibique peculiarius orans, vberibus lacrymis, & multa se cordis contritione mactare. Quadam igitur die dum ibi attentius in oratione persisteret (noua res, & nostris temporibus inaudita) repente sibi, nescio qua specie, Spiritus sanctus apparuit. Qui protinus à Sergio quis esset interrogatus, manifestè, quia ipse esset Spiritus sanctus, asseruit, & subito quasi petransiens, ab oculis se aspicientis euasit. Statim ille in extasim raptus, atque eius, quem viderat, igne succensus cœpit per claustrum Monasterii post eum velociter currere, fratresque qui illic aderant, magno feruoris impetu, quo Spiritus sanctus abisset, interrogare. Illis autem, in insaniam eũ cecidisse putantibus, atque illum dure corripientibus, asserebat

Ser-

Sergius ſe Spiritum ſanctum abſque vlla dubietate vidiſſe, & ante ſuum conſpectum viſibiliter pertranſiſſe. Qui ſtatim languore correptus, lecto decubuit, & intra paucos dies felici conſummatione finiuit. Hinc ſanè probatus, quod diuina voce ad Moyſen dicitur: Non enim videbit me homo, & viuet. Hinc Daniel cum non Deum, ſed viſionem Dei ſe conſpexiſſe diceret, addidit: Elangui, & ęgrotaui per dies plurimos. Rectè igitur Sergius poſtquàm æternam vitam, quę Deus eſt, cernere meruit, à temporali mox vita defecit.

De crure Ioannis propter inobedientiam fracto.

C A P. XV.

OLibanus autem comes ſua relinquens filio, cum multa diuitiarum copia, quindecim ſcilicet onuſtis theſauro ſagmarijsq; comitantibus cum Guarino, & Ioanne, ipſo quoque Marino, ad B. Benedicti, ſe Monaſterium contulit, & vale dicens his, qui ſecum venerant, nil tale de eo vſque tunc ſuſpicantes, multis gemitibus, & amaris ſe fletibus affligentes, ad propria remeare coegit; Marinus autem paulo poſt Apuliã verſus abijt, ibique poſtmodum in ſolitu-

dine habitans, ab Agarenis est latrũculis interfectus. Breui post tempore Guarinus, orationis causa discurrere solitus, Ioannes verò fratris exemplo ad idem religionis officium prouocatus, Hierosolymam commeare pari consilio decreuerunt. Hoc igitur Olibanus cognito, tristis, & flens, obsecrare deuotissimè cœpit, ne se violata fide desererent, sed sicut B. Romualdus præceperat, in Dei illum seruitio custodirent; addens etiam: Memento tu saltem, Ioannes, quia Magister tuus in tua me propensius fide commisit, & titulum tibi inobedientiæ, si discedis, opposuit. Illi autem obstinata intentione in proposito persistentes, relicto tandem Olibano, peregrinationis iter arripiunt. Cumque descendentes de monte iam in campestria declinassent, figentes se loco necessarium aliquid inter se tractare cœperunt. Et inter agendum, subito Guarini equus furioso rotatus impepetu in aliam partem inuito sessore diuertit, & Ioannis tibiam ferrato calce percutiens, fregit. Qui illicò ad terram nimio dolore prostratus, iam serò memor Magistri præcepta ad mentem reuocat, & se perfidum, se inobedientiæ reum verbis publicæ confessionis accusat. In fracto namque crure didicit, quia fidem frangere peccatum fuit. Et quia ipse rationis capax Magistro inobedien-

diens extitit, ad incolumitatis suæ custodiam irrationale animal sessori obedire nesciuit. Deinde illuc, vnde venire cœperat, rediens, cellam sibi ædificari prope Monasterium petijt, ibique per triginta fere annos, quamdiu vixit, in sancta conuersatione permansit. Multa in eo charitas, mira humilitas, abstinentia verò districta nimis, & cauta; ita vt nec infra claustrum Monasterij quisquam sciret, Vir sanctus qualiter ieiunaret. Inter reliqua autem virtutum dona ita exosum habebat detractionis vitium, quatenus mox vt quis ad detrahendum os aperiret, velut sagitta vigore lapidis repercussa, in dirigentem protinus redundaret, ita ab eo illius obtrectatio reprimeretur. Post eius vero obitum nonnulla per eum miracula diuinitus facta sunt.

De S. Romualdo à dæmonibus percusso.

CAP. XVI.

ROmualdus autem post Patris correptionem, in palude Classis cellulam figens, in loco, qui pons Petri dicitur, habitauit. Postmodum verò non corporis ęgritudinem metuens, non fœtoris nauseam perhorrescens, sed ne imbecillitatis occasione quantumlibet se ab obstinentiæ rigore

re-

remitteret, ad Classis itidem prædium, vbi est Ecclesia B.Martini,quę dicitur in Siluā migrauit.Ibi verò quadam die dum Completorium caneret, quia antiquum illic cęmeterium fuerat, vt sæpe fit, subito illi ex huiusmodi recogitatio incidit, moxque eius animum magnus phantasticæ illusionis horror inuasit. Cumque hoc crebrius in mente reuolueret, ecce maligni spiritus repentino impetu cellam eius ingressi, protinus illum in terram sternunt, immani eū cæde conficiunt. & exhaustis longo ieiunio membris, dirissimos ictus illidunt. Tandem Romualdus inter ipsa percussionum verbera, respectu diuinæ gratiæ visitatus,in hanc vocem erupit: Chare Iesu, dilecte Iesu, quare me dereliquisti? Numquid omnino me inimicorum manibus tradidisti? Ad hæc omnes iniqui spiritus diuina virtute fugati sunt. Et continuo tanta diuini amoris compunctio Romualdi pectus accendit, vt totum cor eius in lacrymas quasi cera liquesceret, & de tot allisionibus sauciati corporis nil sentiret. Mox sanus, & validus de terra surrexit,& licet impediente adhuc sanguine,ad eumdem psalmi versum, quem reliquerat, rediјt. In ingressu quippe dæmonum fenestra cellulæ in frontem illius impegit,in qua manifesta postmodum cicatrix occalluit,quæ euidens

vul-

vulneris indicium, quamdiu Vir sanctus vixit, ostendit.

De iniquis spiritibus, qui sibi velut diræ volucres apparebant.

CAP. XVII.

IAm igitur miles Christi assueto bello robustior, studebat quotidie ad maiora proficere, de viribus in vires crescere, & semper semetipso fortior, nullas iam poterat eneruati hostis insidias formidare. Sæpè enim sibi in cella residenti velut teterrimi corui, vel vultures, iniqui spiritus videbantur assistere, & quasi ad custoditum animalis cadauer, quia non audebant accedere, cogebantur eminus aspectare. Sæpe se in figuris Aethiopum, sæpe se per diuersorum animalium species ostendebant. Quibus clarus Christi triumphator insultabat, dicens: Ecce paratus sum, venite; & si qua in vobis est virtus, ostendite. Numquid iam omninò deficitis? numquid iam victi estis, & aliquas contra Dei seruulum certandi machinas non habetis? His denique, & huiusmodi verbis confundens iniquos spiritus, confestim eos, velut missis totidem iaculis, effugabat. Videns ergo diabolus, quia per semetipsum contra Dei famu-

mulum prævalere non posset, ad callida argumenta conuersus quocumque Vir sanctus ibat, discipulorum eius animos aduersus eum in malitiam excitabat, vt quia retentari eum ab accenso sui feruoris impetu impossibile fuerat, saltem ab alienæ salutis cura compesceret: & quia ipse ab hoste superari minimè posset, vel ex alijs victoriam non negaret.

De Monachis S. Romualdum verberantibus, & diuina ira percussis.

CAP. XVIII.

ALiquando namquè ad locum, qui Balneum dicitur, qui videlicet in Saxenati constitutus est territorio transiit: vbi etiam nō pauco tempore commorans, Monasterium ad B. Archangeli Michaelis honorem construxit, à quo non longè cellam in ea habitaturus intrauit. Illuc autem Hugo Marchio septem sibi pro necessitate misit numismatum libras: quas ille, vt benè prodigus misericorditer dispensaret, accepit. Audito itaque quod Monasteriū Palatioli fuisset igne consumptum, sexaginta solidos de prædicta pecunia à fratribus in adiutorium direxit, reliqua autem, vt in simile opus expenderet reseruauit. Cogni-

to hoc Monachi S. Michaelis belluino cõtra eum furore commoti sunt, tùm quia prauis eorum moribus contrarius iam in multis extiterat, tùm quia quæ illi deferebantur, non eis omnia, sed quædam alijs impendebat. Facta igitur conspiratione, vnanimiter cellam eius cum sudibus, & phalangis irrumpunt, verberibus eum multis afficiunt, & direptis omnibus turpiter dehonestatum de finibus suis expellunt. Cum itaque eliminatus abiter, & nimia tristitiæ vis in mentis eius iam interiora descenderet, hoc apud semetipsum deliberat, vt iam de cœtero sua contentus, alienæ salutis curam omninò postponat. Post quàm videlicet cogitationem tantus animum eius terror inuasit, vt si in eo, quod mente conceperat, obstinatè persisteret, periturum se, damnandumque diuino Iudicio nullatenus dubitaret. Monachi autẽ compotes diù desideratæ vltionis effecti, & quasi profecto graui onere leuigati, hoc, quod in Dei famulum egerant, multis inter se laudibus efferunt, & immoderatum ludum, atque cachinnum se, lætitia lenocinante, resoluunt: deinde, etiam vt tanti gaudij solemnitatem quodãmodo iucundissimam faciant, sumptuosas deliciarum copias sibi ad conuiuium parant. Erat verò tunc hiems, quæ non solum vicissitudini

tem-

temporum, ſed frigidis quoque eorum mentibus aptiſſime congruebat. Vnus autem ex eis, qui in beatiſſimum Chriſti famulum ſæuior fuerat, mel acquirere, vnde mulſum epulantibus faceret, ſatagebat. Cũque Sapin fluuium hoc ſtudio tranſmearet, offendentibus in plancas pedibus, ſubitò de ponte deijcitur, & fluuiali voragine funditus abſorbente raptatus, extinguitur. Iuſto videlicet Dei iudicio, vt turbida illũ aqua ſatiaret ad mortem; quia in eo, quod flere debuerat, mellis dulcedinem ad vitæ concupierat voluptatem. Nocte verò dum omnes ex more quieſcerent, deſcendente crebra niuium multitudine, repente tota communis ædificij ſuper eos fabrica corruit, & alteri caput, alij brachia, alij crura, vel quælibet alia membra contriuit. Vni etiam eorum oculus euulſus eſt, & meritò diuiſionem corporeæ lucis pertulit, qui diuiſus à proximo, etiam ſi alterum haberet, geminæ charitatis vnum lumen amiſit.

De Iussione Sancti Apollinaris ad S. Romualdum.

CAP. XIX.

ALiquando autem Vir ſanctus non longè manſit à Catria. Cumque ibi aliquandiu moraretur, manifeſtè ſibi B. Apollinaris apparuit, & quatenus ad ſuum Monaſterium pergeret, ibique potius habitaret, ex magna auctoritate præcepit. Quod Vir ſanctus nequaquam negligendum ducens locum, in quo morabatur, ſine cunctatione deſeruit, & quo miſſus fuerat, impiger feſtinauit.

De habitatione eius in Origario.

CAP. XX.

INcluſus eſt etiam quodam tempore Vir venerabilis in palude Commaclenſi, quæ dicitur Origarium: vnde poſtmodum prę nimio paluſtris cœni fœtore, & corrupto aerę, ita totus tumefactus, & depilatus exijt, vt nequaquam eadem, quæ incluſa fuerat, ſpecies videretur. Nam & caro eius tota eatenus erat viridis, vt vix ſtellioni diſcolor appareret.

De

De cella incensa, & per orationem extincta.

CAP. XXI,

ALio quoque tempore in Insula, quæ Percum dicitur, habitauit, quæ videlicet Insula à Rauenna Vrbe duodecim fere millibus distat. Ibi verò dum in cella cum quodam venerabili viro, suo nimirũ discipulo, Guilielmo nomine, moraretur, angusti parietes habitaculi repente flamma corripuit, deinde ad alta conscendens. dominari per tecta liberis iam viribus cœpit. Protinus Vir sanctus ad solitæ defensionis argumenta confugiens, non quæ ibi erant repositæ foras extrahere non, vt mos est, tecti scindulas dissipare, non aquarum abundantiam spargere, non vllis impulsus est ad extinguendos ignes nisibus anhelare, sed solummodo orationem fudit, & confestim stridentes ignium globos diuina virtus extinxit,

De Rege hospite S. Romualdi, & quia Abbatiam suscepit.

CAP. XXII.

EOdem verò tempore iunior Otto Imperator Classensem Abbatiam ordinare desiderans, optionem fratribus dedit, vt quem ipsi vellent, indubitanter eligerent. At illi continuò vnanimiter expetunt Romualdum. Imperator, aut diffidens beatum Virum ad Regiam aulam euocari posse per nuncium, ire ad eum per semetipsum voluit, & ad cellam eius, Sole iam occidente, peruenit. Cui Romualdus, quia magnum hospitem in parua domo susceperat, lectulum suum ad quiescendum dare dignatus est. Coopertorium tamen Rex noluit, quia asperrimum iudicauit. Mane autem facto, Rex eum secum ad Palatium duxit, tandemque sibi instare, vt Abbatiã susciperet, multis precibus cępit. Qui cum reluctaretur, & Regiæ petitioni assensum penitus denegaret, Rex autem, è contrario excommunicationem, & anathema ab omnibus Episcopis, Archiepiscopis, & toto synodali Concilio minaretur: tandem, imminente necessitate succubuit, & animarum regimen coactus accepit. Referebat

bat tunc hoc ſibi nequaquam videri nouum, ſed antè quinquennium ſibi fuiſſe diuinitùs reuelatum. Regebat itaque Monachos ſub diſtricta Regulæ diſciplina, neque alicui ab ea declinare impunè licebat; non denique nobilis, non litteris eruditus, per actus illicitos in deſtram, leuamque partem deflectere, vel à rectæ conuerſationis audebat rectitudine deuiare. Vir denique ſanctus cordis oculos in cælum figens, vt Deo in omnibus obtemperaret, non timebat hominibus diſplicere. Hoc autem fratres conſiderantes ſemetipſos prius accuſant, quia hunc ſibi præeſſe popoſcerant: deinde multis eum detractionum ſuſurrationibus lacerant, & duris ſcandalorum aculeis vexant,

De Abbatia dimiſſa, & pace inter Regem, & Tiburtes facta.

C A P. XXIII.

ROmualdus itaque videns, & ſuam perfectionem aliquatenus minui, & illorum mores procliuius in deteriora conuerti, Regem impiger adiit, & eo non leuiter reluctante, vnà cum Archiepiſcopo Rauennate, in vtriuſque conſpectu virgam proiecit, & Monaſterium dimiſit. Porro au-

autem Rex Tiburtinam tunc ciuitatem, obſidebat. Ciues enim inclytum eius Ducem, Mazolinum nomine, interfecerant, ipſum quoque Regem correptis armis à ſuis mœnibus exturbarant. Vnde non dubium eſt B. Romualdum illùc ex diuina prouideniia miſſum, qui imminens tot animarum periculum ſequeſtra pace deleuit. Hoc etenim inter eos pactus eſt, vt Tiburtes ad honorem Regis murorum partem diruerent, obſides darent. Ducis verò interfectorem ad eius matrem catenatum dirigerent. Quæ ſancti Viri fuſis ad Deum precibus, mitigata, crudeliter offenſa, & crimen indulſit, & incolumem ad propria redire permiſit.

De ſancto Venerio.

CAP. XXIV.

FEcit quoque venerabilis Vir apud Tibur alium boni operis fructum, quem ſilentio prætereundum eſſe non arbitror. Quidam namque beatus Vir, Venerius nomine, habitare primitus in Monaſterio cępit cum tanta humilitate, & ſimplicitate, vt omnes illum fratres ſubſannando deſpicerent, & delirum eum, atque dementem eſſe pùtarent. Alij namque illum ſæuè colaphizare, alij ſordida qua lebetes lauaban-

tur

tur, aqua perfundere, alii diuerſis illum ſolebant conuiciorum iurgiis lacerare. Cumque ille ſe perpenderet inter tot aduerſa tranquillum ſuæ mentis ſtatum ſeruare non poſſe, conſortium deſerens in ſolitudinem fugiens properauit: Vbi per ſex annos abſque vino, omnique pulmento ſub nimiæ diſtrictionis ariditate permanſit. Hunc itaque Romualdus, audita eius fama, viſitare curauit. Quem interrogans, ſub cuius regimine degeret, cuiuſue arbitrio ſuæ conuerſationis obedientiam exhiberet; reſpondit, ſe alieno ſolutum imperio, hoc ſequi, quod ſibi vtilius videretur. cui Romualdus ait: Si Crucem Chriſti portas, ſupereſt, vt Chriſti obedientiam non relinquas. Vnde igitur, & conſenſu à proprio Abbate ſuſcepto, reuertere, & ſub eius dominio humiliter viue; quatènus ſacri operis ædificium, quod bona voluntates ædificat, humilitas erigit, obedientiæ virtus extollat. Hæc, & multa alia ædificationis monita proferēs, docuit eum qualiter cogitationibus ſuis reſiſtere, qualiter poſſet iniquorum ſpirituum inteſtationibus repugnare, & ita confirmatum, & inſtructum in multa eum alacritate reliquit. Ille igitur ſancti Viri documenta gratanter amplectens, Abbatem ſuum protinus adiit, conſenſum accepit, & ad dilectā

ſoli-

ſolitudinem quantocyus remeauit, Volens autem in poſſeſſione ſui Monaſterii habitare, aſcendit in quoddam ſaxum nullis hominum veſtigiis peruium, & ab humana penitus conuerſatione remotum, ibique per quatuor annos omni humano ſolatio deſtitutus, ſingulariter habitans, exceptis tribus bucellis, quas de Monaſterio ſecum detulerat, non panem comedit, non vinũ bibit, non coctum aliquid omninò guſtauit, ſed ſolis arborum pomis, & herbarum radicibus vixit. Erat autem in eodem ſaxo quædam concauitas, vbi colligebatur aqua in hieme, ex qua Vir ſanctus tota bibebat æſtate. Tandem verò cognito, quòd ibi ſeruus Dei moraretur, cœperunt ad eum multi confluere, ciborum alimenta deferre, & quæque ſibi quaſi neceſſaria miniſtrare. Quorum ille nullius indigens, cuncta paſtoribus pecorum, & aliis indigentibus exhibebat. Exhortante autem loci Epiſcopo, Baſilicam ibi fieri, & conſecrari permiſit. In qua ipſe aliquanto poſt tempore defunctus eſt, & à quibuſdam ſe quærentibus inuentus eſt acclinis ante altare, quaſi cauſa orationis in cubitis, & genibus iacens. Vbi nonnulla per eum Dominus miraculorum ſigna operari dignatus eſt. Sic denique, ſic bona terra vberes fructus reddidit, quæ verbi ſemen ex

ore

ore Romualdi multiplicatum suscepit.

De Tamo, & Religione Regis Ottonis.

CAP. XXV.

APud prædictam quoq; Ciuitatem conuertit beatissimus vir (Romualdus) Tamum quendã Teutonicũ, qui sicut dicitur in tantum Regi familiaris, & charus extiterat, vt vtriusque vestes vtrumque contegerent, & amborum manus vna paropsis communi sæpè conuiuio sociaret. Crescentius namque Senator Romanus indignationem Regis incurrens, in montem, qui dicitur sancti Angeli, confugiũ petiit, & quia munitio inexpugnabilis est, obsidente Rege, ad defendendum se fiducialiter præparauit. Cui Tammus ex præcepto Regis iusiurandum securitatis præstitit, & ita ille deceptus, adnitente Papa, qui sibi inimicus erat, quasi reus maiestatis capitalem sententiam subijt. Cuius vxorem postea Imperator in concubinam accepit. Quia igitur Tammus & fraudis conscius, & periurio tenebatur obnoxius, idcirco à beato Romualdo iussus est relinquere sæculum. Qui mox à Rege licentiam expetens, non modo facilem reperit, sed nimium etiam alacrem fecit. Erat enim

præ-

prędictus Imperator monastico ordini valdè beneuolus, & nimia circa Dei famulos affectione deuòtus.

Ipse autem Rex eodem crimine beato Viro confessus, pænitentiæ causa nudis pedibus de Romana Vrbe progrediens, sic vsque in Garganum montem ad S. Michaelis perrexit Ecclesiam. Per totam etiam Quadragesimam in Classensi Monasterio B. Apollinaris, paucis sibi adhærentibus mansit. Vbi ieiunio, & psalmodiæ, prout valebat, intentus, cilicio ad carnē indutus, aurata desuper purpura tegebatur. Etiam fulgentibus palliis strato, ipse in storea de papirijs confecta tenera delicati corporis membra terebat. Promisit itaque B. Romualdo, quod Imperium relinquens, monachicum susciperet habitum: & cui innumeri mortales erant obnoxii, iam ipse pauperculo subiectus coepit esse debitor sui.

Quod

Quòd S. Romualdus apud Casinum ægrotauit deinde ad Pereum venit.

CAP. XXVI.

ROmualdus igitur cum eo, quem prædiximus Tammo, & cum Bonifacio viro clarissimo, quem nunc felicissimum martyrem, se habere Russiana gloriarur Ecclesia, & cum alijs conuersis Teutonibus, à Tiburis oppido ad Monasterium S. Benedicti, quod in Casino constitutum est monte, deuenit. Ibi nempè grauiter infirmatus est, sed cito ex diuina misericordia conualuit. Habebat autem equum satis egregium, quem sibi Busclaui Sclauonici Regis filius dederat, factus ab eo monachus. Hunc Vir sanctus humilitatis studio permutauit, & lucroso concambio asinum laudabilis negociator accepit. Nimio quippe Redemptoris nostri desiderio, qui asellæ tergo consederat, Vir venerabilis hoc ipsum animal libentius equitabat. Cum his igitur omnibus superius nominatis Romualdus ad Pereum, vbi diudum habitauerat, rediit, ibique denique his, & aliis multis fratribus aggregatis, & per cellas singulas constitutis, tanto feruore eremiticę conuersationis rigorem, & in se,

ſe, & in aliis tenuit; vt illorum vita omnibus, ad quos fama eorumdem peruenire poterat, mirabilis haberetur. Quis enim non obſtupeſceret? Quis non immutationem diuinæ dexteræ prędicaret, cum vidiſſet prius homines ſericis, immo deauratis veſtibus indutos, crebris obſequentium cuneis conſtipatos, omnium deliciarum affluentiis aſſuetos, nunc eos cerneret vno birro contentos, incluſos, diſcalceatos, incultos, & tanta abſtinentiæ ariditate contritos? Faciebant autem omnes opera manuum, alii ſcilicet coclearia, alii nebant, alii retia nectabant, alii cilicia.

De S. Bonifacio Martyre.

CAP. XXII.

QVorum tamen omnium vitam B. Bonifacii conuerſatio longiùs tranſcendebat. Hic denique Regis fuerat conſanguineus, & ita charus, vt Rex illũ nõ alio vocaret nomine, niſi Anima mea. Erat autem apprime liberalium artiũ doctrinis inſtructus, maximeque in modulationis muſicæ ſtudiis approbatus. Hic itaque cum in capella Regia moraretur, videns Eccleſiam antiqui Martyris Bonifacii, mox exemplo ſui ęquiuoci ad martyrii deſide-

ſiderium prouocatus, ait: Et ego Bonifacius vocor. Cur ergo etiam, ipſe Chriſti Martyr eſſe non debeo? Deinde quoque iam monachus factus, tanta ſe abſtinentiæ frugalitate conſtrinxit, vt ſæpè Dominicis diebus, & quinta tantùm feria per hebdomadam manducaret. Nonnunquam verò ſi vrticarum, vel etiam veprium cerneret denſitatem, illùc ſe proiiciens, volutabat. Ex quo cum quidam frater aliquando eum corriperet, dicens: Hypocrita, quare hoc ad captandos popularis aurę rumores coram omnibus facis? nihil aliud reſpondit: Tui ſint Confeſſores, mei ſint Martyres. Cum verò poſt diuturnam eremeticæ conuerſationis vitam ad prędicādum iam ire diſponeret, Romam primitus pergere ſtuduit, & ab Apoſtolica Sede conſecrationem Archiepiſcopatus accepit. Retulit mihi quidam Senex monachus, qui eum illùc comitatus de Rauennæ finibus fuerat, quia in toto illo itinere Vir venerabilis, cum omnibus quidem, qui eum ſequebantur, pedeſter ibat, ſed ipſe iugiter pſallens: & cęteros longè præcedens, nudis ſemper pedibus incedebat. Pro labore quidem itineris quotidie comedebat, ſed per ſingulos dies de medio pane, & aqua viuens, in diebus feſtis, ignoto videlicet omni liquamine, quotidiano

victui

victui poma quælibet, vel herbarum radices addebat.

Poſtquàm autem conſecratus eſt, quotidie obſeruabat, et monaſticum pariter, et canonicum in celebrandis horarũ officiis ordinem. Cùm verò iam vltramontanos peteret fines, equo quidem vehebatur, ſed venerabilis Pontifex, ſicuti dicitur, nudis cruribus ſemper, & plantis adeo intolerabilem frigidiſſimę regionis tolerabat algorem, vt volens deſcendere, vix pedem ab ſubhærente ferro diſiungeret, niſi aqua prius calida ſubueniret. Ad Gentiles autẽ poſtremò perueniens, cum tanta cœpit feruidi pectoris conſtantia prædicare, vt iam nullus ambigeret, quia Vir ſanctus martyrium flagitaret. Illi verò timentes, ne ſicut poſt martyrium B. Adelberti, coruſcantibus miraculorum ſignis, Sclauonicæ Gentis plerique conuerſi ſunt, ipſis quoque ſimiliter eueniret, longo tempore a beato Viro manus artificioſa malitia reprimunt, & cupidiſſimo mori, nolentes eum occidere, crudeliter parcunt. Cumque ad Regem Ruſſorum Vir venerabilis perueniſſet, & coſtanti animo prædicationi vehementer inſiſteret; videns eum Rex ſqualidis veſtimentim indutum, nudis pedibus incedẽtem, opinatus eſt, quia Vir ſanctus talia non religionis cauſa proferret, ſed idcirco

potius

potius vt pecunias congregaret. Promisit ergò sibi, quia si ab huiusmodi vanitate recederet, ipse paupertatem eius largissima diuitiarum liberalitate ditaret. Bonifacius itaque mox ad hospitium sine mora reuertitur, pretiosissimis pontificalibus ornamẽtis decenter induitur, & sic ad Regis palátium denuo præsentatur. Rex autem videns eum tàm decoris vestibus adornatũ, ait: Nunc scimus, quia te ad vanam doctrinam non paupertatis inopia, sed veritatis impulit ignorantia. Verumtamen si vis vera credi, quæ asseris, erigantur duæ excelsæ lignorum catastę, breuissimo à se interstitio separatæ, & igne supposito, cum vaporatæ fuerint, ità vt vtriusque struis vnus ignis esse videatur, tu transi per medium. Quòd si lęsus ex aliqua parte fueris, ipsis te penitus consumendum ignibus trademus: sin autem (quod credi non potest) sanus euàseris, omnes nos Deo tuo absque vlla difficultate credemus. Cumque hoc fœdus non solum Bonifacio, sed & cunctis, quæ aderant, Gentibus placuisset, Bonifacius ita vestitus, velut Missarum solemnia celebraturus, prius cum sanctificata aqua, & incenso thure vndique perlustrans ignem, deinde stridentes flammarum globos ingressus, ita exiuit illæsus, vt nec minimus capitis eius capillus videre-

tur exustus. Tunc Rex, & cæteri, qui huic spectaculo interfuerant, cateruatim se ad pedes beati Viri proijciunt, indulgentiam lacrymabiliter petunt, & baptizari se instantissima supplicatione deposcunt.

Cœpit itaque tanta Gentium multitudo ad Baptisma confluere, vt Vir sanctus ad spatiosum quemdam lacum pergeret, & in ipsa aquarum abundantia populum baptizaret. Decreuit autem Rex, vt Regnum relinquens filio, ipse quamdiu viueret, se à Bonifacio nullatenus separaret. Frater autem Regis cum ipso pariter habitans, dum nollet credere, absente Bonifacio ab ipso Rege peremptus est. Alius verò frater, qui iam à Regis erat cohabitatione diuisus, mox ad eum Vir venerabilis venit, audire eius verba noluit, sed de conuersione fratris nimia aduersus eum ira succens, continuò comprehendit, deinde timens, ne si viuum teneret Rex eum de manibus eius eriperet, in sua præsentia, circumstante non parua hominum multitudine, decollari præcepit. Statim verò & ipse cæcatus est, & tantus eum cum omnibus, qui astabant, stupor oppressit, vt nec sentire, nec aliquod humanitatis officium agere aliquatenus possent; sed cuncti velut lapides rigidi, & immobiles permanerent. Rex autem hoc audiens, nimio dolore

per-

percussus, omninò deliberat non solum, fratrem occidere, sed et cunctos, qui sibi tanti reatus fautores extiterant gladiis trucidare. Sed cum illùc protinus aduenisset, et corpore Martyris adhuc in medio posito, frâtrem simul cum reliquis hominibus sine sensu, et motu stupefactus astare conspiceret, hoc sibi cum suis omnibus placuit, vt prius pro eis oratio fieret, si forsitan illis diuina misericordia sensum, quem amiserant, reformaret: deinde si acquiescerent credere, indulto crimine, viuerent, sin autem, omnes vltoribus gladiis interirent. Cùm igitur, et ab ipso Rege, et à cęteris Christianis diutius fuisset oratum, non solum prior sensus stupefactis hominibus redditur, sed insuper consilium quoque flagitandæ veræ salutis augetur. Nam continuò pœnitentiam sui criminis flebiliter expetunt, Baptismi Sacramenta cum magna alacritate suscipiunt, super corpus quoque beatissimi Martyris Ecclesiam cōstruunt. Verumtamen ego si de hoc mirabili Viro cuncta, quæ dici veraciter possunt virtutum dona referre tentarem, deficeret forsitan lingua, non deficiente materia. Dum igitur Bonifacii virtus proprio indigeat stylo, idcirco tamen illum cum aliis Romualdi discipulis summotenus hic memorare curamus, vt ex eorum

laude, quàm magnus vir gloriosus Magister eorum fuerit, demonstremus; quatenus dùm celsitudo clientium auribus fidelium insonat, quam excelsus Doctor eorum fuerit, ex schola, quam tenuit, innotescat.

De S. S. Ioanne, & Benedicto Martyribus.

CAP. XXVIII.

INterea, Romualdo in Pereo adhùc habitante Busclauus Rex preces Imperatori direxit, vt sibi spirituales viros mitteret, qui Regni sui Gentem ad Fidem vocarent. Mox Romualdum Imperator aggreditur, & concedi sibi de suis Monachis, qui illùc destinari vtiliter valeant, deprecatur. Ille verò nulli suorum hoc præcipere veut ex prælationis auctoritate voluit, sed in eorum voto ponens, siue manendi, siue abeundi, eis optionem dedit. Ignorabat enim ex tám metuendo negotio voluntatem Dei, & ideò non illud suo, sed fratrum potiùs arbitrio committebat. Interrogante igitur eos, & humiliter obsecrante, tandem duo solummodo sunt ex omnibus inuenti, qui se vltrò ad eundum promptos offerunt. Quorum vnus Ioannes, Benedictus alter vocabatur. Hi itaque ad Bus-

clauũ euntes in eremo priùs, eo ſubſtentãte, manere cœperunt, & vt prædicare poſtmodum poſſent. Sclauonicam linguam laboriosè diſcere ſtuduerunt. Septimo verò anno, cum iam loquelam terræ plenè cognoſcerent, vnum ad Romanam vrbem Monachum mittunt, & per eum à ſummæ Sedis Antiſtite prædicandi licentiam petunt. Iniungunt etiam, vt nuncius ille aliquos ſecum de B. Romualdi fratribus duceret, qui eremiticæ conuerſationis edocti, cum eis ſimul in Sclauorum partibus habitarent.

Buſclauus autem volens coronam ſui Regni ex Romana auctoritate ſuſcipere, prædictos venerabiles Viros obnixa cœpit ſupplicatione depoſcere, vt ipſi plurima eius dona Papæ deferrent, & coronam ſibi à Sede Apoſtolica reportarent. Qui Regi petioni aſſenſum penitus denegantes, dixerunt: Nos in ſacro ordine poſiti ſumus tractare nobis ſecularia negocia minimè licet: & ita relinquentes Regem, ad cellã reuerſi ſunt. Quidam verò Regis agnoſcentes conſilium, ſed quid ſancti Viri reſponderint, ignorantes, copioſum auri pondus, quod mittendum Apoſtolico fuerat, ſecum eos detuliſſe ad cellulam opinati ſunt, Deinde intra ſe conuentione pacta condicunt, vt noctu eremum latenter in-

gressi, & monachos interficerent, & pecuniam asportarent. Quos cum Beati Viri tētantes irrumpere persensissent, aduentus eorum causam protinus agnoscentes, Confessionem inter se facere, & sanctæ Crucis se cœpere vexillo munire. Erant autem ibi duo pueri eorum obsequio ex aula Regia deputati, qui prout vires dabant, stare pro Sanctis, & furibus resistere nisi sunt. Fures verò reperto tandem aditu irruentes, extractis gladiis, omnes pariter occiderunt. Tunc thesaurum anxiè perquirentes, sed euersis omnibus nihil inuenientes, vt tanti reatus crimen obtegerent, & humana suspicio nō armis, sed flammis potius, quod factum fuerat, deputaret, cellam incendere, & ipsa conati sunt Martyrum cadauera conflagrare. Sed admoti ignes amissis naturæ viribus, nil omninò consumere vllis hominū studijs potuere. Ita enim eos ipsa etiam parietum materies repellebat, ac si pro lignis durissimi silices essent. Frustrati itaque fures in fugam se conferre nituntur, sed & hoc illis ex diuina prouidentia denegatur. Tota siquidem nocte per fruteta nemorū, per latitudinem saltuum, per opaca siluarum viam anxiati sunt quærere, quā tamen nullatenus valuere errabundis vestigijs inuenire. Sed neque pugiones in vaginas recondere arefactis brachijs potuerunt. Vbi

verò Sanctorum iacebant corpora copiosũ lumen vſque in diem ſplendeſcere, & dulciſſima Angelicæ cantilenæ nõn deſijt ſuauitas reſonare.

Adueniente autem die, quod factũ fuerat, Regem latere non potuit. Qui illicò ad eremum cum numeroſa populi multitudine feſtinauit, & ne fures euaderent facta corona hominum totam ſiluam vndique circumcinxit. Qui tandem reperti ſunt manifeſti criminis rei, & ad gladios ſuos adhùc diuina ex vltione ligati. Rex autem quid de eis faceret, habita conſideratione deliberans, hoc poſtremò decreuit, vt nequaquam eos, ſicut merebantur, occidi præciperet, ſed ferreis catenis vinctos ad ſepulchra Martyrum deſtinaret, quatenus aut ibi vſque ad obitum in vinculis miſerabiliter viuerent, aut ſi ſanctis Martyribus aliter videretur, ipſi eos ſua miſericordia liberarent. Qui cum ad Sanctorum tumulũ fuiſſent ex præcepto Regis attracti, mox ineffabili diuinitatis omnipotentia fractis ſunt nexibus abſoluti: Deinde facta ſuper corpora Sanctorum Baſilica, innumerabilia non ſolum tunc, ſed & nunc ibi fiunt ex diuina virtute prodigia.

De Monacho per Angelum de carcere liberato.

CAP. XXIX.

IMperator autem Heinricus Busclaui consilium non ignorans, vndique vias custodiri præceperat, vt si Busclauus Romam nuncios mitteret, in eius illico manibus deuenirent. Monachus ergo, qui nuper missus à sanctis Martyribus fuerat, demum captus est, & mox carcerali custodiæ mancipatus. Nocte verò illum Angelus Domini in carcere visitauit, & consummatos esse eos, quorum legatione fungebatur, admonuit: statimque aperto diuinitus carcere, præparatum sibi esse nauigium in fluuio, quem transiturus erat, asseruit. Quo festinans Monachus Angelicæ promissionis Fidem veram esse probauit.

De Monasterio sancti Adelberti constructo & prophetia S. Romualdi aduersus Regem prolata.

CAP. XXX.

DVm moraretur autem Romualdus adhùc in Pereo, Imperator Otto Monasterium ibi ad honorem S. Adelberti, eo suggerente, construxit, cui contigua Classensis cœnobij prædia contulit. & ea sibi ex Fiscali possessione in Firmensis Monarchiæ partibus recompensauit. Abbate ergo illic ex Romualdi discipulis constituto, & fratribus aggregatis, cœpit eos Romualdus sub magna tenere custodia, & doceba eos sub regulari viuere disciplina. Præcepit etiam Abbati, vt in eremum secedens, per totam hebdomadam in cella consisteret: diebus verò Domiuicis fratres ad Monasterium veniens, visitaret. Qui sancti Viri iussa contemnens, cœpit sæculariter viuere, & pede operis semel exorbitante à rectitudinis tramite, iam longiùs declinare. Videns ergo Romualdus quod secundum suæ voluntatis ardorem ibi laborare non posset, Regem protinus adijt, & acceptæ promissionis exactor, vt Rex monachus fieret, insistere vehementius

cępit.

cępit. At ille facturum se quidem, quod exigebatur, asseruit, si tamen prius Romā. quæ sibi rebellabat, impeteret: & ea deuicta, Rauennam cum victoria remearet. Cui Romualdus, si Romam inquit, ieris, Rauennam vlterius non videbis: & apertissimė illi mortem propinquam esse denuncians, quia eum reuocare non potuit, proculdubio de eius certus interitu, dum Rex Romam properat, Romualdus nauim ascendens, ad Ciuitatem Parentium transfretat. Rex itaque secundum beati Viri prophetiam, vix à Roma reuerti incipiens, mox languore correptus, apud Paternum defunctus est.

Vbi gratia perfectionis S. Romualdo diuinitus est concessa.

CAP. XXXI.

ROmualdus autem tribus annis in Parentinæ ciuitatis finibus habitans, in vno Monasterium construxit, & Abbatem in eo cum fratribus ordinauit, in duobus verò inclusus mansit. Ibi nempė ad magnæ perfectionis cumulum pietas illum diuina prouexit, ità vt sancto afflatus Spiritu, & nonnulla ventura prospiceret, & multa veteris, ac noui Testamenti oc-

ti, occulta myſteria radijs intelligentiæ penetraret. Anxiabatur autem ibi aliquando in lachrymas erũpere, ſed nullo valebat conanime ad contriti cordis compunctionem venire. Factum eſt ergo quadam die dum in cellula pſalleret, vt in hunc pſalmi veriſiculum incidiſſet: Intellectum tibi dabo, & inſtruam te in via hac, qua gradieris; firmabo ſuper te oculos meos. Repente igitur tanta ſibi lacrymarum effuſio orta eſt, & ita mens eius ad intelligendas diuinæ Scripturæ ſententias illuſtrata: vt ex eodem die, & deinceps quamdiu vixit, & quandocumque voluiſſet, vberes ſibi lacrymæ facillimè fluerent, & plurima illum Scripturarum myſteria non laterent. Frequenter enim tanta illum diuinitatis contemplatio rapiebat, vt quaſi totus in lacrymas reſolutus, æſtuante inenarrabili diuini amoris ardore, clamaret: Chare Ieſu chare, mel meum dulce, deſiderium ineffabile, dulcedo Sanctorum, ſuauitas Angelorum, & cœtera huiuſmodi, quæ ille ſancto Spiritu dictante in iubilum proferebat; nos humano ſenſu exprimere talia non valemus. Sicut enim Apoſtolus dicit: Nos ſicut oportet, orare neſcimus. ſed ipſe Spiritus orat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Et ideo Romualdus Miſſam celebrare coram pluribus numquam

vole-

volebat, quia ſe à lacrymarum inundantia continere non poterat. Vnde etiam poſtmodum præ nimia iam conſuetudine Vir ſimplicis animi putans gratiam ſibi diuinitùs prærogatam, omnibus eſſe conceſſam, dicebat plerumque diſcipulis: Cauete ne multas lacrymas effundatis, quia & viſum minuunt, & verticem lædunt. Vbicumque autem Vir ſanctus habitare diſponeret, oratorium cum altari primitus intra cellulam faciens, deinde ſe recludens, aditum damnabat.

Dr prophetia S. Romualdi, quæ diſcipulorum prænunciauit aduentum.

CAP. XXXII.

MIſerunt aliquando ad illum fratres, qui morabantur in ſolitudine, quæ Bifurcum dicitur, conſiliū flagitantes, qualiter conuerſari in eremo deberent, qualiter diabolicis impugnationibus reſiſtere potuiſſent. Quorum nuncij cum ad Monaſterium, à quo Romualdi cella longiùs aberat, perueniſſent, illicò venerabilis Vir per ſpiritum eorum cognouit aduentum, præcepitque Abbati Anſoni, qui ſibi tunc aſſiſtebat, dicens: Vade, & pulmentum fratribus

tribus præpara, qui de longinquis partibus aduenerunt: Qui continuò cœpit eum deridere, & dicere: Quia verè falsus Propheta esset. Posttemò tamē velut coactus ad Monasterium veniens, eos, quos Vir sanctus prædixerat, orantes iàm in Ecclesia reperit. Quos videlicet Romualdus multò salutaris doctrinæ sale condiuit, multis denique contra antiqui hostis insidias virtutum armis instruxit, & postquam eos de omnibus subtiliter docuit, cum multa eos ad eremum àlacritate remisit.

De reditu eius à Parentio, & nautis eius meritis de periculo liberatis.

CAP. XXXIII.

ALio quoque tempore rursus prædicti fratres ad eum nuncios dirigunt, & de eadem re consilium maiori adhùc anxietate requirunt. Quibus Vir venerabilis ait: Ego nunc libellum de pugna dæmonum scribo, quem vobis, cum redieritis, dabo, vel certè ipse vobiscum forsitan venio. Hoc illi audientes, protinus in faciem se prosternunt, & vt cum illis ire dignaretur, importuna admodum supplicatione deposcunt. Altera verò die

itu-

iturum se cum eis incunctanter asseruit, & vt nauim inquirerent, iussit. Audiens hoc Parentinus Episcopus nimio mœrore perculsus est. Inueniens quoque monachos propter nauigium discurrentes, multis cõtumeliarum eos dehonestauit iniuriis. Hoc etiam cunctis iuxta portum manentibus promulgauit edictum, vt quicumque Romualdo nauim dare præsumeret, ipse quoque vna cum ipso irreuocabili profectione demigrans, Parentium vlterius non rediret. Festinè igitur nuncius ad Polensem Episcopum mittitur, vt beato Viro nauigium mittere non moretur. Sæpè namque prefatus Episcopus adhortatus illum fuerat, vt nequaquam de cetero in tàm obscuro recessu inclusus lateret, sed illùc potius se conferret, vbi animarum lucrum copiosius facere potuisset, ne videlicet sicut carbo soli sibimet arderet, sed magis, vt re vera lucerna super candelabrum posita, omnibus, qui in domo Dei sunt, radios suæ lucis infunderet.

Dum igitur nuncius, qui missus fuerat, expectaretur; Romualdus his, qui secum erant, fratribus ait: Noueritis proculdubio, quia frater ille tardiùs veniet, & in alia naui nos ire priùs quàm ille reuertatur, oportet. Adueniente autem sancto die Dominico, in ipso primæ lucis crepusculo dixit assi-

assistenti sibi cuidam fratri, nomine Ingelberto, qui postea Archiepiscopus in Gentibus factus est; Respice, inquit, procul in pelagus, & vide duas naues longinquis adhuc spatijs pari aduersū nos velocitate tendentes, quarum nos definitè debet vna suscipere. Qui curiosiùs intendens, & expansis oculorum radijs sollicitè cūcta perlustrans, aliquod remigandi signum omninò videre non potuit. At cum dies iam iamque clarescceret, ecce extremò videt intuitu duas naues eminus aduentantes, & præ nimia adhùc longinquitate, quasi totidem volucres apparētes. Quibus tandem subeuntibus portum, interrogati remiges, vtrum Romualdum cum suis in propria vellent naue suscipere, noua mox repleti lætitia, se & sua omnia in eius potestate constituunt, & beatos se fore tàm pretiosę margaritæ pondere profitentur. Illo itaq; die minas aeris formidantes ire noluerunt. Romualdus autem exhortatus est eos, vt statim in spe diuinæ gratiæ iter inciperent, spondens eis, quia nullum omninò periculum substinerent. Illi tamen tota die ibidem commorantes, nocte nauigare cœperunt.

Circa diluculum autem subitò venti sæuiunt, tempestas oritur, mare ab imo fundo versatur. Iam verò furentes vndique

procellę ipſos quoque remiges tranſuolāt, & nauim hinc inde concutientes, totas pęnè tabulas laxant. Videres itaque homines, alios quidem ſe ad natandum exuere, alios verò diuerſis ſe paluſtribus religare; quoſdam autem, vt ſupernatare fluctibus poſſent, remos, aut lignum aliquod ſtrictū tenere. Cumque in tanto diſcrimine non iam dubiū diſperatis omnibus naufragiū immineret, illico Romualdus ad ſolita videlicet orationis armamenta cucurrit, & reclinato paululum capitio, capite deuexo in gremium, preces ſub ſilentio ad Dominum fudit: deinde Anſoni Abbati, qui cominus aſſidebat, ſecurè præcepit, dicens Denuncia nautis, vt nequaquam timeant, ſed omnes ſe incolumes euaſuros abſque vlla penitus ambiguitate cognoſcant. Vix modicum poſt hoc, & ecce vltra omnium ſpem abſque vllo humano ſtudio ipſa ſe nauis dirigit, & mox in portum Capreolæ ciuitatis delapſa, celeriter ſubintrauit. Tūc omnes liberatori Deo dignas referunt gratias, & manifeſtè ſe de faucibus mortis ereptos Romualdi meritis profitentur.

De

De Aduentu S. Romualdi in Bifurcum.

CAP. XXXIV.

VEniens itaque Romualdus Bifurcũ, visis omnium fratrum cellis, quia superstitione quadam ambitiosæ videbantur, in nulla earum habere hospitium voluit, nisi in illa solũmodo in qua Petrus venerabilis eius discipulus habitabat; Vir siquidem mirabilis abstinentiæ, multæque admodum extremitatis, qui cellulam sibi ad S. Hilarionis exemplum vix vnquam largiorem fieri quatuor cubitis permittebat. Referebat autem posteà idem venerabilis vir, quia dum B. Romualdus cum ipso maneret, & psalmos vterque inter se vicarijs versibus alternaret, tricies in nocte, vel eò ampliùs se Romualdus ad requisita naturę ire simulabat, quoniam afluentiũ lacrymarum inundantiam, atque singultus cohibere non poterat. Cumque ibi Romualdus aliquandiu moraretur, & fratres non solum de spirituali certamine, verum etiam, vt sibi Abbatem præferrent. & communia cuncta facerent, admoneret; illi, quia suum habebat vnusquisque sustentatorem, & prout cuique libuerat proprij sequebatur arbitrij libertatem, Ro-

mualdi præcepta suscipere non magnopere curauerunt.

De aduentu eiusdem ad Vallem de Castro, & multo animarum fructu per eum facto.

CAP. XXXV.

ROmualdus ergo sterilitatis impatiens anxia cępit auiditate perquirere, vbi terram potuisset ad proferendos animarũ fructus idoneam inuenire. Misit itaque nuncios ad Camerinæ prouinciæ Comites. Qui audito nomine Romualdi, nimio repleti gaudio, cuncta suæ virtutis offerunt prædia, non modò siluarum, & montium, sed si sibi etiam placeret agrorum. Postremò repertus est in eorum possessione locus eremititicæ conuersationis satis cõgruus, montibus vndiquè vallatus, & siluis. In medio verò ampla quædam planicies non solum proferendis frugibus apta, sed perspicuis etiam fontium aquis irrigua. Hic itaque locus vallis de Castro antiquitus vocabatur, vbi iam parua erat Ecclesia in qua conuersarum quarumdam mulierum videbatur esse conuentus. His itaque loco cedentibus constructis cellulis illic habitare cum suis discipulis, vir venerabilis cœpit

pit

pit. Ibi autem quantos animarum fructus per illũ Dominus acquisierit, quis valeat, vel atramento describere, vel lingua proferre? Cępere namque homines ad pęnitentiam hinc inde confluere, sua pauperibus misericorditer erogare, alij sæculum omninò relinquere, & ad sanctę conuersationis ordinem, spiritu feruido festinare. Erat enim Vir beatissimus quasi vnus de Seraphim, quia & ipse flamma diuini amoris incōparabiliter æstuebat, & alios quocumque pergeret, sanctæ prædicationis facibus incendebat. Sæpè namque dum prædicationis verba proferret, tanta illum compunctio in lacrymas excitabat, vt subitò interruptum sermonem relinquens, aliquorsum repentino impetu velut amens aufugeret. Nã & si quando cum fratribus equitabat, longe post alios veniens, semperque psallens nihilominùs ac si in cellam resideret, iugiter lacrymas effundere non cessabat.

Inter cæteros autem præcipuè singulares Clericos, qui per pecuniã ordinati fuerant, durissima seueritate corripiebat, & eos nisi ordinẽ spontè desererẽt omninò damnabiles, & hæreticos asserebat. Qui nouam rem audientes, occidere illum moliti sunt. Per totam namque illam Monarchiam, vsque ad Romualdi tempora, vul-

gata consuetudine, vix quisquam nouerat; Simoniacam hæresim esse peccatum. Qui dixit eis: Canonũ mihi libros afferte, & vtrum vera sint. quæ dico, vestris attestantibus paginis comprobate. Quibus itaque diligenter inspectis, & crimen agnoscunt, & errata deplangunt. Constituit itaque Vir sanctus plures Canonicos, & Clericos qui laicorum more sæculariter habitabant, Prępositis obedire, & communiter in congregatione viuere docuit. Nonnulli quoque Episcopi, qui per Simoniacam hæresim sacras Sedes inuaserant, ad eum causa pænitentiæ concurrebant, Qui etiam venerabili Viro se committentes, & Episcopatum termino statuto deserere, & ad sanctæ conuersationis se promittebant ordinẽ festinare. Ex quibus tamen Vir sanctus quamdiù vixit, nescio si vel vnum conuertere potuit. Est enim venenata illa hæresis, præsertim in Episcopali ordine, tàm dura, & ad conuertendum rigida, vt semper promittens, semper de die in diem producens, atque in futurum procrastinans, facilius possit Iudæus ad Fidem conuerti, quàm hęreticus latro plenè ad pœnitentiam prouocari.

De

De fure, quem frangentem cellam Gregorij per ſpiritum vidit. & illæſum dimiſit.

CAP. XXXVI.

IN eiſdem quoque partibus Vir ſanctus Monaſterium condidit puellarum. Solemni quadam die dum Vir venerabilis illic cum fratribus in capitulo reſideret, & eos ſalutaris doctrinæ dapibus ſatiaret repente ipſum interrumpens ſermonē, anxia quadam animaduerſione exclamare cœpit, & dicere: Agite nunc, inquit, agite. & quantocyus properate, quia iam fratris Gregorij cellam fur frangit (hic autem Gregorius Archiepiſcopus in Gentibus poſtmodum conſecratus eſt) qui protinùs exilientes ad cellam perniciter currunt, et furē iam parietes infringentem inueniunt. Quem capientes ad magiſtrum pertrahūt, et quid de tàm ſacrilego raptore faciendum eſſet inquirunt. Quibus Vir ſanctus cępit hilariter dicere: Et ego, fratres, ignoro, quid de tàm malo homine poſsimus facere. Eruimus ſibi oculos? ſed poſtea non videbit. Incidimus ei manum? ſed amplius non laborabit, ac per hoc forſitan fame peribit. Si pedem truncamus, ambu-

lare non poterit. Sed intro eum minate, & cibum illi priùs apponite, vt quid de eo faciendum ſit, interim pertractemus. Et ita Vir ſanctus exultans in Domino, poſtquàm cibari latronem fecit, deinde modeſtè correptum, & dulcibus verbis admonitum, redire ad propria in pace permiſit.

De Monaſterio Vrbis veteris, quod conſtruxit.

CAP. XXXVII.

POſtremò dimiſſis in valle de Caſtro nonnullis de ſuis diſcipulis, ad regionem ſe Vrbis veteris contulit, & in poſſeſſione Pharulphi Comitis Monaſterium, multis quidem ſuffragautibus, ſed eó maximè expenſas præbente, conſtruxit. Tantus namque in ſancti Viri pectore faciendi fructus, ardor incanduerat, vt effectis nũquam contentus, dum alia faceret, ad facienda mox alia properaret; adeò vt putaretur totum mundum in eremum velle conuertere, & monachico ordini omnem populi multitudinem ſociare. Multos denique illic de ſæculo abſtulit, quos per plura ſacra loca diuiſit.

De filio Comitis. qui cæcum post mortem illuminauit.

C A P. XXXVIII.

NOnnulli quoque nobilium filii, contemptis parentibus ad Virum beatissimum fugiebant. Ex quibus etiam filius Guidonis Comitis fuit, qui in ipsa pueritia non longo tempore postquam monachus factus est, ad mortem veniens, vidit duos iniquos spiritus, quasi nigerrimos vultures terribiles in se oculos infigentes. Cumque hoc assistenti sibi B. Romualdo Puer ediceret, protinus addidit: Ecce Magister, tanti nūc Aethiopes intrant, vt iam totum ædificium repleant. Exhortatur autem, vt confiteretur quid deliquisset, hoc solummodo crimen felix ille peccator cū magno terrore confessus est, quia iussus fuerat à Priore, nescio quot scopas accipere, quas nec dum acceperat. Romualdo igitur sibi tanti facinoris veniam indulgēte in pace defunctus est. Postera verò die cæcus quidam, prębendarius videlicet Patris eius, ad sepulchrum illius venit, & altiori voce clamauit: Nem Domine, inquit meus, si cum Deo es, sicut credo, preces pro me ad eum funde, & oculorum mihi lu-

lumen restitue. Et hoc dicto statim illuminatus est. Nonnulli quoque ægroti ad eius tumulum venientes, redditi sunt sanitati. Nam & ipsum eius sepulchrum velut multis plenũ aromatibus redolebat. Et ita à Deo meruit honorari post mortem, qui pro eius amore dum viueret, carnalium parentum spreuit hæreditatem.

De tribus Monastarijs. quæ S. Romualdus construxit, & de profectione eius in Vngariam,

CAP. XXXIX.

INterea Romualdus audiens, quia beatissimus vir Bonifacius martyrium suscepisset, nimio desiderij igne succensus, vt pro Christo sanguinem funderet, Vngariã mox ire disposuit. Interim tamen dum in ipsa intentione persisteret, breui tempore tria constituit Monasteria, vnum videlicet in valle de Castro, vbi nunc sanctissimum corpus eius est conditum, aliud propè Isinum fluuium, tertium iuxta oppidũ condidit Esculanum. Deinde licentia ab Apostolica Sede suscepta, & duobus è suis discipulis in Archiepiscopos consecratis, cum viginti quatuor fratribus iter arripuit. Tantus enim ardor moriendi pro Chri-

Christo in omnibus æstuabat, quod Vir ſanctus ad tale negotium cum paucis ire difficilè poterat. Euntes ergo cum iam ipſis Pannoniarum finibus intereſſent, repente Romùaldus languore correptus, vlteriùs ire non potuit. Cumque diutiùs pàteretur, ſi quando redire diſponeret, protinus ex ægritudine conualeſcebat. Sin autem ire vltra tentaret, tota eius facies protinus intumeſcebat, cibos quoque iam retinere ſtomacho langueſcente nõ poterat. Aduocatis, itaque fratribus ait. Perpendo, inquit, nequaquam diuinæ voluntatis, eſſe iudicium, vt vltra progrediar. Verumtamen quia intentionis veſtræ deſiderium non ignoro, neminem veſtrum redire cõpello. Multi nempè etiam ante nos totis niſibus ſtuduerunt ad martirij culmen pertingere, ſed quia diuina prouidentia aliter ſenſit, in ſuo gradu coacti ſunt remanere. Licet ergo vobis omnibus martyrium defuturum eſſe non ambigo, qui tamen ire, qui mecum redire voluerint, vniuſcuiuſq; relinquatur arbitrio. Quindecim igitur Vngariã prodeuntibus duobus alibi iã dimiſſis, uix ſeptem cum Magiſtro dſſcipuli remanſerunt. Euntium autem quidam flãgellantur, venduntur, plures domino ſubeunt. ad martyrium tamen, ſicut Vir ſanctus prædixerat, non pertingunt.

Ro-

Romualdus autem conuerſo quodam, nobiliſſimo Viro, Adhelberonis videlicet Ducis conſanguineo, qui poſtea monachus factus in ſancta vſque ad mortem conuerſatione, permanſit, aliiſque Teutonicis, ad Monaſterium, quod in Vrbis veteris regione conſtruxerat, rediјt. Notandum itaque eſt, quia ſanctus Vir nequaquam velut leuitate vſus, falli inaniter potuit, qui ſecundum intentionem quidem ſuam, martyrium ſubiјt, iuxta diuinum verò conſilium pro ſalute eorum miſſus eſt, quos conuertit. Iu prædicto igitur Monaſterio multa perſecutionis ſcandala paſſus eſt. Volebat enim Abbatem, vt reuera manachum, extremitatē deligere, ſæcularia ex deſiderio non tractare, res Monaſterii pro vana gloria non expendere, fratrum vſibus neceſſaria miniſtrare. Quæ omnia, dum ille ſurda aure contemnit; Romualdus locum cum ſuis diſcipulis deſerens, non longè à Caſtro prædiј in virtute Rainerij, qui poſtmodum Thuſciæ Marchio factus eſt, habitauit.

De

De Rainerio Marchione.

CAP. XL,

HIc autem Rainerius Coniugem suã occasione propinquitatis abiecerat, & consanguinei sui Vxorem, quem ipse se insequentem quodammodo inuitus occiderat, in coniugium copularat. Ob hoc itaque Romualdus, ne criminis eius particeps fieret, gratis manere in eius possessione noluit, sed vnum sibi aureum pro aqua, alterum verò pro lignis appendit. Quos cũ ille omninò respueret, mallens videlicet sua dare, quàm à sancto Viro quidquam recipere, postremò tamen victus assensit, potius quàm Romualdus abiret. Dicebat autem idem Rainerius cum iam Monarchiã obtineret, quia non Imperator, non aliquis omninò mortalium tantum mihi metum valet incutere, quãtum me Romualdi terret aspectus. Ante eius quippè vultum neque quid dicam scio, neque quibus me defendere valeam, vllas excusationes inuenio. Habebat reuera Vir sanctus hãc ex diuino munere gratiam, vt quicumque peccatores, præsertim potentes sæculi, in eius præsentiam deuenissent, mox velut ante maiestatem Dei tremefactis visceribus

for-

formidarent Sanctus nimirum Spiritus, qui pectori eius habitator inerat hunc terrorem iniustis diuinitus intendebat.

De Abbate Classis, qui S. Romualdum voluit strangulare.

CAP. XLI.

ILlis verò temporibus Vir venerabilis vnum Monasterium non longè Massiliano castro construxit. Audiens autem aliquando, quia Venetus quidam Classensẽ Abbatiam per coemptionem Simoniacæ hęreseos inuaserat, insuper quòque in corpus suum iniquè peccabat, illùc protinus ire miles Christi impiger studuit, diuersisq; modis ex eo Monasterium purgare tentauit. Vir autem reprobus dum Abbatiam metuit perdere, non timet homicidium perpetrare. Intempesta siquidem nocte, dum Romualdus in lectu securè quiescere, ille cum latenter aggressus impijs cœpit digitis guttur eius astringere, nitens eũ crudeliter suffocare. Sed dum vir sanctus nec dum prorsùs intercepto spiramine, anhelitu vix eluctante, raucirer, Ingelbertus illico Magistri singultibus excitatus, torrem mox ex sopito igne corripuit, & ministrum diaboli ab incepto nefandissimi criminis exturbauit.

De

De itu, & reditu rursus à Parentio.

CAP. XLII.

POst hæc Romualdus denuò Parentium nauigauit, sed Apostolicæ Sedis Antistes, & Romani ciues, ad eum redeundi legationem dirigunt. Quod si reuerteretur, facturos se omnia eius præcepta promittũt sin autem, excommunicationis sententiam comminantur. Hoc itaque modo suum Romualdum alumna Italia recuperare promeruit.

De miraculo latronis in monte Petrano facto.

CAP. XLIII.

EO itaque tempore in faucibus Callensium montium aliquandiu mansit. deinde in Petranum montem, non longè videlicet à Monasterio S. Vincentij, quod iuxta Candilanum constitutum est fluuiũ, demigrauit. Quocumque autem Vir sanctus ibat, semper fructificans, semper animarum lucrum magis, ac magis accumulans, & homines de sæculo abtrahens, velut totus in ignem conuersus. ad cæleste desiderium animos hominum accēdebat.

Voles

Volẽs autem tunc locum ad eremum faciendam idoneum inuenire, præcepit cuidam presbytero, vt ad domum propriam rediens, sibi, & his, qui eum comitabantur, alimenta deferret. Deinde montem, indagine studiosa perlustrans, postremò quemdam monachum iuxta paruam basilicam habitantem reperit, à quo mox, vt secum pergeret, & locum ostenderet, vbi aqua inueniretur, exegit. Qui nimirum denegauit se domum sine custode posse relinquere, quia latronum insidiantium impetum formidaret. Ad hæc Romualdus se recompensaturum, si tale quid accidisset, cuncta spopondit. Sicque iam alienæ iniuriæ debitor factus, monachum secũ duxit. Illis itaque locum quærentibus, ecce presbyter, vt iussus fuerat, prandium deferens, furem iam domum infringentem reperit, repertum, cœpit, captum vsque ad Romualdi reditum custodiuit. Quem Romualdus inueniens, prius illum pia studuit verborum austeritate corripere deinde dulciter admonens incolumem permisit ad propria remeare. Sic nimirum, sic diuina prouidentia seruauit illæsum, quod in absentis Romualdi fuerat custodia derelictum.

Item

Item miraculum de alijs latronibus.

CAP. XLIV.

RVrſus dum in eiſdem partibus cellas conſtrueret (erat autem ſarcina procul ab eis ſub quodam ſaxo repoſita) tunc Vir venerabilis quemdam fratrem illùc quaſi cum quodam impetu propulit, præcipiens ſibi, vt nimis anxiè feſtinaret. Qui mox fures ſuperuenientes, illos quidem iam rapere tentantes reperit, ſed nihil adhuc ex his, quæ repoſita fuerant, deeſſe cognouit. Qua ex re rectè colligitur, beatum Virum non ſine diuinæ reuelationis inſtinctu fratrem cum tanta ſollicitudine deſtinaſſe, ipſo videlicet puncto, quo fures ad rem nō cuſtoditam contigit perueniſſe.

Quare, & quomodo S. Romualdus eiectus eſt de Valle de Caſtro.

CAP. XLV.

POſt hęc Romualdus ad Monaſterium Vallis de Caſtro reuertitur, moxque Abbatem ſic alios regere, vt ſemeipſum tamen nequaquam negligeret, exhortatur. Volebat inſuper, vt cellulā, qua vſus fuerat

rat

rat occasione regiminis, non omninò desereret, sed in ea sibimet spiritualiter viuẽs, præcipuis tantum festiuitatibus fratres admonitionis gratia visitaret. Erat enim beato Viro tàm odiosa ista, quam cernimus Abbatum conuersatio, vt non minus gauderet, si de manu cuiusque Abbatiam potuisset euellere, quàm si daretur sibi potentissimum, quemlibet sæcularium ad sanctæ conuersationis ordinem conuocare. Sed sicut per Salomonem dicitur: Velut acetum in nitro, ita qui cantat carmina cordi peruerso; ille prædicatione venerabilis Viri de malo deterior factus, Comitissas loci dominas protinus adijt, & vt ligna, quibus Romualdi cellæ debebãt construi, minutatim incidi præciperent, sacrilega machinatione suggessit. Eo itaq; modo alta Paradisi cedrus de terrenorum hominum siluis eiecta est.

De miraculo, quod fecit in Aqua bella, curans Præsbyterum.

CAP. XLVI.

INde verò progrediens non longè ab Apennino monte, in loco, qui dicitur Aqua bella, manere constituit. Illic sanè dum sæculares quidam cum discipulis eius

ha-

habitationum tecta construerent, Romualdus autem, quia iam præ senectute laborare non poterat, & solus hospitium custodiret, Præsbyter quidam intolerabilem dolorem in dentibns sentiens, opus ædificii inuitus reliquit, & postulata à fratribus licentia, redire domum miserabiliter eiulās, cœpit. Cumque per Romualdum transitum reuersionis haberet, interrogatus cur abscederet, mox casum suæ passionis innotuit. Huic Romualdus hianti locum, vbi patiebatur, digito tetigit, dicens. Ignitam, inquit, subulam, ne labrum lædat, in calamum mitte, & hic pone, sic dolor aufugiet. Vix Presbyter vnius iugeris spatio vltra progressus est, & confestim omni dolore deposito, ad opus, quod reliquerat, sanus, & incolumis repedauit, claris nimirū vocibus exclamans, & dicens: Gratias tibi agimus, omnipotens Deus, qui regionem nostram splendore tanti sideris illustrare dignatus es. Vere Angelus Dei, verè Propheta sanctus, & lux magna occulta mundo finibus nostris apparuit. Hæc, & alia multa in Dei laudem vociferans, vix à beati Viri discipulis tacere compulsus est. Nā si talia verba ad Romualdi aures qualibet occasione pertingerent, grauissima cor eius indignatione ferirent.

Item miraculum de Fago prope cellam eius incisa.

CAP. XLVII.

ALio quoque tempore dum in quadã Eremo valdè ſpecioſa, & egregia, cui nomen eſt Camaldulenſis, quam ipſe ædificauerat, in cella reſideret, magnam aliquam ſagum, quæ propè cellam eius aſtabat, incidi præcepit Erat autem fagus ita cellæ acclinis, & imminens, vt iuxta humanam opinionem, ſi cecidiſſet, totum mox ædificium indubitanter obrueret. Cumque operarij vellent iuſſa perficere, ſed ruinam arboris formidarent; ille, vt nequaquam timeretur, inſtabat. Itaque cum impactis circumquaque ſecuribus, in ipſa iam arboris viſcera veniretur, arbor autem ſuper beatum Virum non iam dubio impetum minaretur, cœpere omnes rogare, & vocibus clamoſis væhementer inſiſtere, vt ſi cellam poſtponeret, ſemetipſum exiens conſeruaret. Ille autem nequaquam eorum clamoribus acquieſcens, vt cœptum citò perficerent deſinite præcepit, facto ſigno Crucis conrra eam. Poſtremò fagus grauiſſimo ſonitu corruens ita aliorſum eſt ex diuina virtute proiecta,

vt cunctis mirantibus, cella omninò remaneret illęsa. Omnes igitur tanto obstupefacti miraculo, lætas ad cœlum voces tollunt, & immensas Deo gratias referunt.

De ilice lapsa super rusticum, & eum non ledente.

CAP. XLVIII.

SEd quid nos de diuina circa venerabilem Virum custodia dicimus, cum & alios sæpè per eius pręsentiam ex magnis ereptos fuisse periculis, non ignoramus? Ex quibus videlicet vnũ hic memorare sufficiat, vt plures fuisse prudens lector agnoscat. Aliquando namque ipse cum operarijs manens nimiæ magnitudinis Ilicem in monte Petrano faciebat incidi. Quæ videlicet arbor in prærupto montis decliuio pendens, in ima vergebat. Rusticus autem quidam paulò inferius stabat. Cum igitur præcisa arbor grauiter corruens, per deuexum montis volueretur in præceps mox repertum rusticum repentino impetu cœpit ad inferiora rotare. Cuncti protinus dolentes exclamant; & iam non solum esse hominem mortuum, sed totum quoque dilaceratum eius corpus existimant

ſed mira diuina virtus, ita mox ſanus, & incolumis repertus eſt, ac ſi ſuper eum non arbor, ſed arboris folium cecidiſſet. Hinc iure perpenditur ſancti Viri meritum, quãtum apud Deum pondus habuerit, in cuius conſpectu grauiſſima arboris moles pondus habere neſciuit.

De contumelia, quam paſſus eſt à ſuis diſcipulis in Siria.

CAP. XLIX.

POſtmodum verò Romualdus cum Appenninum deſereret, montem Sytriæ habiturus aſcendit. Cauendum autẽ ſummopere eſt, ne quis cum audierit, quia Vir Sanctus tot loca mutauerit, pij operis pondus vitio leuitatis adſcribat. Hæc namque mutationum eius cauſa proculdubio fuerat, quia ad venerabilem Virum, vbicumque degeret, turba hominum pæne innumerabilis concurrebat: Ratio ergo poſcebat, vt cum vnius loci ſpatium plenum habitatoribus cerneret illic Priore conſtituto, ad replendum mox aliud feſtinaret. In Sytria verò quot contumelias, quot ſcandala à ſuis diſcipulis paſſus ſit, non eſt noſtræ facultatis euoluere. Ex quibus videlicet vnum hic ponimus, cetera

bre-

breuitatis studio prætcrimus. Habebat namque quemdam discipulum, Romanũ nomine. qui nobilis quidẽ fuerat genere; sed omninò degener actione. Hunc itaque Vir sanctus cum pro suæ carnis immunditia non modò verbis argueret, sed sæpè etiam verberibus grauissimis coerceret, ausus est diabolicus vir titulum illi eiusdẽ reatus opponere,& impudenter cõtra sãcti Spiritus templũ sacrilego ore latrare,dicẽs videlicet, sãctũ Virũ vna secũ ex eadẽ cõtagione peccasse. Mox itaq;discipuli omnesaduersus eũ irat si,omnes infesti,alii clamant,senẽ impiũ laqueo debere suspendi; alii dignũ iudicant cũ ipsa cellula ignibus concremari. Quod vtique valdè mirabile fuit, præsertim spirituales viros ex decrepito sene, & vltra quam centenario, tam nefarium scelus credere potuisse: cui etiamsi voluntas adesset, natura tamen, & frigidus sanguis, & ariditas attenuati corporit hoc penitùsdenegaret. Sed credendum est proculdubio, ad augendum sancti Viri meritum, hoc sibi tam grauis aduersitatis cælitus accidisse flagellum: Nam, & ipse asserebat, hoc in Eremo, vnde nuper abscesserat, veraciter agnouisse, & ad hoc dehonestatis improperium subeundum alacriter aduenisse. Ille autem sarabaita reprobus, qui sancto Viro crimen intenderat,

Episcopatum postmodum per Simoniacã heresim acquisiuit, & per biennium illum occupans, in primo anno incensam ædem cum libris, & tintinnabulis, ac ceteris sacris ornamentis, exigentibus suis meritis, vidit; in secundo autem dignitatem cum vita, diuina illum feriente sententia miserabiliter perdidit.

De diuina iussione ad S. Romualdum, vt Missam celebraret & Psalmos exponeret.

CAP. L.

IMposuerunt itaque discipuli sancto Viro, quasi de commisso crimine pœnitentiam, & celebrandi sacra mysteria pœnitus abstulere licentiam. Quòd ille præiudicium libenter amplectens, & pænitentiam velut reuera obnoxius criminis obseruauit & ad sacrosanctum altare per sex ferè menses accedere non præsumpsit. Tandem verò, sicut ipse postmodum eisdem suis discipulis retulit, diuinitus sibi iussum est, vt si diuinam timeret gratiam perdere, iam indiscretam simplicitatem omninò postponeret, & sacra Missarum solemnia fiducialiter celebraret. Postera igitur die sacrificare incipiens, cum ad secunda

cunda Missæ secreta peruentum esset, in extasim raptus, tam longo temporis spatio siluit, vt omnes, qui aderant, mirarentur. Interrogatus autem postmodum, cur in offerendo Sacrificio tantas moras præter solitum habuisset: respondit, Raptus, inquit, in cælum oblatus sum ante Deum, & continuò mihi diuina voce præceptum est, vt secundum hunc intellectum, quem mihi Deus immisit, Psalmos exponerem, & pro modulo mei sensus chartulis per ordinem commendarem. Ego autem nimio, & inenarrabili terrore constrictus, respondere nihil aliud potui, nisi tantummodo fiat. Vndè postea Vir sanctus totum Psalterium, & nonnulla Prophetarum Cantica luculenter exposuit: & licet corrupta grammaticæ regula, sanum tamen sensum vbique seruauit.

De anima S. Romualdi, quæ delata est ante Deum, candida velut nix.

CAP. LI.

INterrogauerunt eum aliquando discipuli, dicentes: Magister, cuius esse ætatis anima cernitur, vel in qua figura ad iudicium præsentatur? Respondit: Scio hominem in Christo, cuius anima delata est ante Deum splendida velut nix humana quidem effigie, statura verò perfectæ ætatis. Inquisitus iterum, quis ille esset, indignans, & confundens eos, dicere noluit. Mox discipuli rem ad eum, vt veraciter erat, inter se inuicem referunt, & ipsum fuisse hominem certa manifestatione cognoscunt.

De

De nimia districtione vitæ, quam in Sytria tenuit.

CAP. LII.

IN Syttia denique Vir venerabilis per septem ferè annos inclusus mansit, & silentium continuum inuiolabiliter tenuit. Verumtamen tacente lingua, & prædicante vita, vix vsquam tantum laborare aliquando potuit, vel in conuertendis hominibus, siue ad pœnitentiam concurrentibus. Viuebat autem, vergente iam senectute, nimis districtæ; videlicet cum iam, & ipsi perfecti viri solent remissius viuere, & aliquid sibi de sui propositi rigore laxare. Nam per vnius Quadragesimæ spatium nihil aliud neque in cibo, neque in potu penitus habuit, nisi de modica farina, & paucis herbis sorbitiunculas faciens, ex ea ad imitationē Hilarionis vixit. Quinque vero hebdomadibus nihil aliud comedens, ad modicū se infusi ciceris astrinxit. Et ita Romualdus per alia multa viuendi genera, quid sua virtus posset, per hæc, & illa se iugiter exercendo, tentabat. Studebat quippe discretus Christi miles ad nouum se certamen semper accingere, & cum iā-iam cadere videretur, adhibita mox misericor-

ricordia, vacillans corpusculum releuare. Duo autem, vel etiam tria, quandoque habebat cilicia propter nascentem corporis importunitatem, quæ lauari nullatenus permittebat: sed ea potiùs ad imbrem proijciens, post triginta dies mutare consueuerat. Nouaculam autem numquam in suum caput patiebatur ascendere, sed ipse sibi per raró solebat excrementa capillorũ, & barbæ forcipibus attondere. Si quando veró eum ex aliquo esculentiori cibo gulæ vitium titillaret, mox accuratè illum preparari precipiens, ori, & naribus apponebat, & solùm captans odorem dicebat O gula, gula, quàm dulcis, quàm suauis modo tibi saperet iste cibus, sed veh tibi ex eo numquam gustabis: & sic intactum ad cellarium remittebat.

De *miraculo, quo Gregorium insufflando sanauit.*

CAP. LIII.

SEd quamquam vir sanctus tantam erga se seruaret austeritatẽ, semper tamen hilarem vultum, semper serenam faciem ostendebat. Nam frater quidam, Gregorius nomine grauissimum capitis do-

dolorem ſe perpeti aliquandò conqueſtus eſt. Qui cum ad beati Viri cellulam, vbi & alii fratres tunc erant, cum nimia lamentatione veniſſet, mox vt eum Vir venerabilis vidit, hunc dolorem nequaquam humorum inæqualitati, ſed inſidijs antiqui hoſtis indubitanter adſcripſit: & mox quaſi deridens eum, vt erat ſemper alacri vultu, per feneſtram cellulæ ſibi inſufflauit in frontem, & vt cęteri omnes, qui aderant, ſimiliter facerent, innuit. Hoc autem facto, ita ſanatus eſt, vt nullum pęnitus ſentiret in ſuo capite doloris remanſiſſe veſtigium. Arbitror quod idcirco Vir ſanctus hoc facere voluit, quia per Spiritum ſanctum, qui in eius pectore præſidebat, effugandum eſſe iniquiſſimum hoſtem doloris immiſſorem credidit. Ad euitandam verò propriam laudem, & ludum finxit, & ſocios quæſiuit. Nam, & Redemptor noſter inſufflaſſe legitur, cum Spiritum ſanctum Apoſtolis dediſſe perhibetur.

De

De insano quem osculo curauit.

CAP. LIV.

VIr quidam capitis patiebatur insaniam, ita vt sensu rationis amisso, vel quid ageret, vel quid diceret, funditus ignoraret. Huic Romualdus nihil aliud fecit, nisi solummodo osculum præbuit, & protinus illum ad incolumitatem pristinam reuocauit: & cum inquieto homine dum pacem fecit ad mētis eum suæ pacē reduxit. Referebat autem postmodū ille, qui curatus fuerat, dicens: Quia cum sacra beati Viri labia tangere merui, statim prodire ex ore eius quasi vehementis auræ spiritum sensi, qui totam faciem meam, & ipsum denique sinciput perflans, omnem cerebri æstuantis ardorem protinus effugauit.

Item de Gregorio, quem de graui morbo aqua frigida liberauit.

CAP. LV.

ALio quoque tempore idem, qui supra, Gregorius, tàm virosam, & marcidam tolerabat in cruribus scabiem, vt iam ex elephantiæ morbo crederet tàm grauem prodire tumorem. Huic Romualdus hoc præcipuum medicinæ genus indixit videlicet, vt crura per tres dies frigida aqua perfunderet, promittens, quia hoc modo sanitatem pristinam recuperaret. Quod tamen ille adimplere studit, nimirũ magis necessitate iussionis, quàm recipiendæ fiducia sospitatis. Mirum satis, & solum diuinæ potentiæ referendum: Confestim tibiarum tumor deponitur, Virus omne siccatur, & penitus omni languore deposito, frater sanus per omnia redditur. Credi ergo rationabiliter potest, quia eodem Spiritu Romualdus discipulo, vt ter aquis tumentia crura perfunderet, iussit, quo Elisæus Naaman leprosum lauari septies in Iordane mandauit.

De

De discipulo, quem Romam euntem per spiritum cognouit, & de illo, qui sibi derogans reclusorium fregit,

CAP. LVI.

NOnnulli tamen, carnales videlicet homines, cum malitiosè reprehendere, & eiusdem dicta, vel facta non timebant leuitatis, vitio deputare. Quidam namque eius discipulus in alia procul Eremo morabatur, qui propinquorum necessitati aliquando condescendens, pro eorũ vtilitate tandem velut inuitus Romam ire quadragesimali tempore acquieuit. Quod mox Vir sanctus per Spiritum recognoscens, velut indignans scripsit astanti cuidam fratri, quod videlicet ille bonus Vir pro huiusmodi negotio Romam ire præsumpsit. Ille autem admirans, vnde hoc Magister agnosceret, cum quo videlicet nemo aliunde veniens, colloquium habuisset, rem sollicitè perquisiuit, & ita esse sicut Vir venerabilis dixerat, comprobauit. Pergit ille ad alium suum condiscipulum videlicet Ingelbertum, qui inclusus manebat, & Magistrum hæc dixisse, & sine dubio prophetiæ Spiritum habere pror-

prorsùs affirmat. Ille autem detestans, & penitus denegans, fratrem corripuit, & quia hoc falsum esset, imprecationi se vinculis obligauit, dicens: Si ille, hoc per prophetiæ Spiritum, & non magis per diabolum dixit, non me omnipotens Deus in hoc reclusorio perseuerare permittat. Dictum factumque est. Nam vix paucis diebus transactis, Ingelbertus, fracto reclusorio, sine Magistri licentia abiit, & eum in hac vita, sicut dicitur, nunquam vlterius vidit,

De Gaudentio, & Berardo, & monacho Janato.

CAP. LVII.

ALius frater Gaudentius nomine, Abbatis videlicet huius Monasterii S. Vincentij pater, cum magno feruore cōuersus, ardentiori postmodum spiritu in Dei est seruitio conuersatus. Hic aliquando à B. Romualdo licentiam petiit, quia vellet cuncta iam pulmenta dimittere, & pane cum aqua contentus, pomis quoque, siue crudis oleribus victitare. Hoc igitur impetrato, cum in eodem proposito infatigabiliter permaneret, Tedaldus quidam alius frater infirmitati illius indiscretè compatiens, adire Magistrum studuit; & quia

fra-

frater ille tàm graue pondus portare non posset, & hanc eius obstinationem frangi omninò debere, suggessit. Romualdus autem, vtpotè Vir simplicis animi, Tedaldi verbis assensum dedit, et Gaudeniio talis vitæ licentiam ábstulit. Ille verò grauiter ferens, nequaquam ampliùs cum Tedaldo in Eremo, in qua eos Romualdus posuerat, passus est habitare: sed Ingelberto, qui à Romualdo disiunctus fuerat, se subdidit, et ab eo consensum prædictę cōuersationis accepit. Hic itaque Gaudentius nō multo post tempore defunctus est, et in cemeterio B. Vincentii iuxta corpus Berardi venerabilis Viri, qui ęquè Romualdi discipulus fuerat, est sepultus: Romualdus autem quia ille in præuaricatione inobedientiæ vitam finierat, orationē pro eo fieri penitus interdixit. Aliquanto autem post tempore monachus quidam prædicti Cœnobij dum matutinam synaxim cum reliquis fratribus celebraret, repente tā acerem dolorē sentire in dētibus cœpit, vt iā in choro ad psallendum stare omninò non posset. Qui protinus exiens, super sepulchrum se Berardi. atque Gaudentii lamentando iactauit, et medelam sibi per eos prouenire sperans, medium se inter vtrumque constituit; dumque ibi aliquandiu iacens oraret, mox eum somnus

nus oppreſſit. Illicò ſanè videt Berardum ſacerdotalibus ornamentis ſplendiſſimè decoratum, tenentem in manibus librum aureis litteris ſcriptum, ante altare ſcilicet ſtantem, & Miſſarum ſolemnia celebrantem. At cernit Gaudentium mœrentem, triſtem, demiſſo vultu, poſt tergum Berardi procul aſſiſtere, & velut excommunicatum ſacris appropinquare myſteriis non audere. Qui mox locutus eſt ei. dicens: Vides, inquit frater, illum Berardi librum mirabiliter deauratum? Ego quoque talē per omnia nunc haberem, niſi illum mihi, heu, heu; Tedaldus monachus abſtuliſſet Statimque frater euigilans, ſanus, & incolumis, fugato omni dolore ſurrexit. Deinde lætus viſionem ſuam fratribus per ordinem retulit. Quod Romualdus audiens, illico præcepit fratribus, vt iam Guadentio fraternam charitatem impenderent, atque pro eo enixius orarent. Vnde non ſinè ratione colligitur, quòd ille, qui priuatus ſocietate Romualdi, librum, quem meruerat, perdidit, iam eius gratiæ reſtitutus, & orationibus ſubleuatus, eumdem librum recuperare meruit, & quem Tedaldus nonniſi per Romualdum abſtulerat, iam Romualdus orando pro illo cum omnibus ſimul fratribus reddat.

De discipulo in lecto S. Romualdi à dæmonibus verberato.

CAP. LVIII.

ALiquando Vir venerabilis cuiusdam causa necessitatis in viam ire disponens, vni discipulorum cellam commisit, & vsque ad suum reditum in ea illum manere præcepit. Ille verò temerarius, dum debiti honoris reuerentiam Magistro non seruat, audacter in eius stratu iacere non dubitat. Ecce autem in ipsa nocte maligni spiritus super eum immaniter irruunt, grauissimis eum verberibus atterunt, & proiectum de lecto pænè seminecem derelinquunt. Merito namque tàm superbos suę offensionis vltores pertulit, qui in talem virum postposita humilitate peccauit, & dum pio Magistro non exhibuit reuerentiam, ex duris, & impijs sensit manibus disciplinam. Similiter quoque postmodum venerabilis Vir iter acturus, alium in eadē cella discipulum dereliquit. Cui cum discipulus diceret. Magister, ego in lecto tuo non iaceo, quia quod alij contigit, mihi etiam consequenter euenire formido. Ille respondit: Fili mi, iace, & dormi securus;

rus; ille enim in eo recubans, idcirco in manus inimicorum incidit, quia paruitatis meæ licentiam non accepit, tu autem accepto consensu, in Deo spem pone, & sine pauore quiesce. Qui videlicet in eo, sicut iussus fuerat iacuit, & nullius omnino casum aduersitatis incurrit.

De muliere in amentiam versa, & S. Romualdi benedictione sanata.

CAP. LIX.

SAecularis quidam vir, Arduinus nomine, Romualdo se; ad suscipiendum sanctæ conuersationis habitū tradidit. deinde domum, vt sua quæque disponeret, remeauit. Cumque eum vxor sua venientem vidisset, fœmineo nimirum furore succensa, exclamauit aduersus eum, dicens; Sic bone vir, ab hæretico illo, & antiquo seductore nunc venis, & me miseram, & destitutam omni humano solatio derelinquis? & hoc dicto, protinus in amentiam vertitur, & ita furere, & conquassari cœpit, ac si patenter à dæmonio vexaretur. Habebat autem Vir sanctus huiusmodi consuetudinem, vt si quando fratres in viam dirigeret, benedictionem illis siuè panem,

ſiue pomum, ſeu quodcumque aliud daret. Vnde diſcipuli, vt experti multoties fuerant, certum tenebant, quod ſi ex benedictione Magiſtri cuilibet ægroto porrigerēt, ad ſalutem illum incolumem reuocarent. Nam & ex aqua, vnde manus eius abluebantur, plures languidi ſæpe reſtituti ſunt ſanitati. Quod tamen cautisſime oportebat fieri, ne ſi Vir ſanctus hoc aliquatenus deprehenderet, in grauisſimam triſtitiam deueniret, cum igitur diu iam fœmina miſerabiliter vexaretur, quidam fratres, qui aderant, de benedictione panis, quam à Magiſtro ſuſceperant, ei particulam tradiderunt. Deinde cum hoc mulier comediſſet, mox mente ſedata ab omni redditur inſaniæ furore liberrima. Quæ protinus omnipotenti Deo, & Romualdo famulo eius recuperatæ ſanitatis gratias retulit, & Viro ſuo conuerſionis licentiam vlterius non negauit.

De

De dæmoniaco ab eo curato.

CAP. LX.

ALio quoque tempore puer quidam dęmoniacus ad beatum Virum delatus est. Cui ille nihil aliud fecit, nisi pro benedictione sibi panis particulam tradidit Qua mox puer ille refectus, confestim est à dæmonio liberatus. Iure quippe postquā benedictio Romualdi male possessum corpus intrauit, inde confestim malignus spiritus cautheriatus exiuit.

De diabolo, qui S. Romualdo mortem minatus, cellæ parietem fregit.

CAP. LXI.

NVmquam tamen diabolus à sancti viri poterat impugnatione quiescere, Et quia occulta iam aduersus eum fraude nil poterat, non cessabat virus suæ malitiæ visibiliter demonstrare. Aliquando namque Vir venerabilis dum in cella consisteret, ecce malignus spiritus, vt est reuera teterrimus, hispidus, horribilis, immensū cępit sancto Viro terrorem incutere, & cum nimio furoris impetu mortem sibi minitans

tans intentare. Cumque Romualdus auxilium de cælo imperterritus quæreret, & vt sibi Christus succurreret, fiducialiter exclamaret, mox antiquus hostis aufugiēs, ipsum cellæ parietem tanto iracundię felle percussit, quod grauē fagi tabulam vnius cubiti spatio, vel eo amplius fidit. Inhabitaculo igitur patenter ostendit, quanta aduersus habitatorem flamma crudelitatis exarsit, & quodammodo scriptum reliquit in pariete, quod occultum gerebat in mente.

Item de diabolo, qui exterrens equum, S. Romualdum mergere voluit.

C A P. L X I I.

ALiquando etiam dum venerabilis Vir cum suis discipulis equitaret; ecce malignus spiritus rubei canis effigiem simulans cum magno impetu obuiam irruit & equum, cui insidebat; ita vt pæne Vir sanctus mergeretur, exterruit. Interrogati discipuli si eum vidissent; exhorrescentem quidem equum conspexisse se asserunt, sed nil tale eis apparuisse testantur. Ille verò ait: Miser ille. qui olim præclarus Angelus fuisse cognoscitur, nunc se in immundi specie canis ostendere non veretur.

Item de diabolo, qui orta inter discipulos S. Romualdi discordia, vegetem percutiebat,

CAP. LXIII.

RVrsus alio tempore cum Monasteriũ Ancillarum Dei, quod est in Vallebona, construere decreuisset, discordia mox inter S. Viri discipulos oritur, quia videlicet alij nolunt, alii vero, vt fieret, vehementer insistunt. Cumq; ante venerabilem Virum vtræque dissidentium partes diuersa vtentes allegatione contenderent, cœpit diabolus ante portellam cellę quasi malleo vegetem sine cessatione percutere, & per reboantem siluam crebris audiebatur tunsionum ictibus intonare. Deinde cum iam omnes vnanimiter Monasterium fieri concordassent, ecce malignus spiritus, cunctis audientibus, vlulare, plorare, & flebiles non cessabat voces emittere. Postremo autem, cum iam diuisi ad suum quisque reuerteretur hospitium, prosequebatur eos antiquus hostis cum tanta tempestate, & turbine;, vt quasi omnia ventorum genera commouens, totam siluam radicitus euellere putaretur. Quidam verò fratrum increpans eum dixit: Præcipio tibi in nomi-

ne sanctæ Trinitatis, immunde spiritus, vt desinas venire post nos. Et ita fugatus est. Iure quippe auctor discordię, cōposita pace, cōpulsus est in fletum prorumpere, qui prius audiebatur crescente rixa gaudere; & qui tunc quasi circulum vacui vasis abstrahere, & partes, quibus compactum fuerat, dissipare tentauit constrictis iam in vinculo pacis, & charitatis compage discipulis, tristis abscessit.

De districta vita, quæ tunc in Sitria ducebatur.

CAP. LXIV.

TAliter autem in Sytria viuebatur, ac ex similitudine non solum nominis, sed etiam operis, altera denuo Nitria videretur, omnes siquidem nudis pedibus incedentes, omnes inculti, pallidi, & nimia omnium rerū extremitate contenti. Nonnulli vero damnatis ianuis clausi, ita mortui videbantur mundo, velut in sepulchro iam positi, Vinum ibi nemo nouerat, nec si etiam grauissimam quis quis ægritudinē pateretur. Sed cur ego de monachis loquor, cum & ipsi monacorum famuli, ipsi quoque custodes pecorum ieiunarent, silen-

lentium tenerent, disciplinas inter se inuicem facerent, & de quibuslibet verbis pęnitentiam flagitarent? O aureum Romualdi sæculum, quod, etsi tormenta persecutorum non nouerat, spontaneo tamen martirio non carebat! aureum, inquam sæculum, quod inter montium, & siluarum feras tot cælestis Hierusalem ciues alebat. Cum vero ibi fratres iam tanti essent, vt omnes illic habitare vix possent, tunc Romualdus, Monasterio ibi constructo, & Abbate præposito, inuiolatum seruans silentium, Bifurcum secessit ad habitandum, Illic etiam volens Abbatem spiritualiter viuere, & rectitudinis vitam tenere, multã ab eo passus est persecutionis iniuriam.

De prophetia S. Romualdi, & colloquia eius cum Henrico Rege.

C A P. L X V.

INterea Imperator Henricus de vltra, montanis partibus in Italiam veniens misit beato Viro deprecatoriam legationem, vt ad eum venire dignaretur, promittensse facturum quæcumque præciperet, si suum ei colloquium non negaret. Cũque venerabilis Vir prorsus abnueret silẽtium frangere, cęperunt omnes discipuli

vna-

vnanimiter illum obſecrare, dicentes: Magiſter vides, quia nos, qui te ſequimur, tanti iam ſumus, quod hic congruenter habitare non poſſumus; vade ergo, ſi placet, & imperatori magnum aliquod Monaſteriũ quęre, & multitudinem te ſequentium ibi cunſtitue. Quibus Vir ſanctus: neſcio, ſi accepta iam reuelatione, aut ſubita Dei inſpiratione fidenter ſcripſit: Scitote, quia Montis Amiati Monaſteriũ ex dono Regis habebitis; conſiderate tantummodo, quem illic Abbatem conſtituere debeatis. Igitur inuiolato ſilentio perrexit ad Regẽ. Cui Rex protinus aſſurgens ex magno cordis affectu in hanc vocem erupit, dicens: O vtinam anima mea eſſet in corpore tuo. Quem mox, vt loqueretur, ſuppliciter obſecrans, ipſo die hoc impetrare non potuit.

Poſtera autem die, Romualdo ad palatium veniente, ecce Teutonicorũ multitudo certatim hinc inde concurrunt, capita ſalutantes humiliter flectunt, villos quoque pelliceæ veſtis, qua erat indutus, anxie decerpentes, pro ſacris reliquiis in patriam portaturi, ſtudioſè recondunt. Quæ videlicet res venerabilem Virum tanto mœrore deiecit, vt niſi diſcipulis obſtantibus acquieſceret, ad cellam protinus repedaret. Ingreſſus igitur ad Regem non pauca ſibi

locu-

locutus de restituendo iure Ecclesiarum, de violētia potentū de oppressione pauperum. & post multa, vnum sibi pro suis discipulis Monasterium petijt. Cui postmodū Rex Montis Amiati Monasterium tradidit, & Abbatem, quia multis erat malis obnoxius, foras eiecit. Vbi Vir sanctus quanta aduersa perpessus sit, non solum ab eo, qui eiectus fuerat, sed etiam ab illo, quem ipse ex suis discipulis Abbatem cōstituerat, ille quidem perferre patientissimè potuit, nos referre, etiam si adesset facundia, non valemus. Sed qualiter illum Deus in cunctis adiuuerit, vno exemplo monstrare sufficiat, vt prudenter cuilibet, quid etiam in reliquis euenerit, innotescat.

De monacho, quem diabolus strangulare cœpit, sed S. Romualdus eripuit.

CAP. LXVI.

MOnachus quidam vesano aduersus eum furore succensus, pilum latenter exacuit, & eum reponens, vt beatum Virum interficeret expectare congrui occasionem temporis cœpit. Nocte verò dum depressus sopore quiesceret, ecce videt

det malignum ſpiritum in ſe immaniter irruentem, qui retortam in collum eius mittens, tanta ferocitate conabatur guttur eius aſtringere, vt iam ille cogeretur funditus expirare. Tunc monachus in extremo iam ſpiritu poſitus Romualdum, vt ſibi ſuccurreret, obſecrauit. Qui, vt monacho videbatur, protinus aduolans, de manibus eum iniqui hoſtiseripuit. Hic igitur mox experrectus, ad pedes venerabilis Viris proſtratus aduoluitur, vt alliſionem ceruicis aſpiciat. deprecatur: confiteri etiã crimen ſuæ malitiæ non veretur. Poſtremò conſeruatæ vitæ ſibi gratias retulit, & pœnitentiam tanti reatus accepit. Et ita qui Romualdo vitam inſidiatur eripere, iam per eumdem ſanctiſſimum Virum, & ſuam meruit conſeruare, & cui inferre mortem ſtuduit, per eum ſuæ periculum, mortis euaſit.

De

De S. Romualdo qui circumclusus aquis, cibum sibi deferendum cælitus agnouit.

C A P. LXVII.

HAbebat autem Sanctus consuetudinem, cum Monasterium teneret, vt nisi cum ieiunaret, ad communem mensam fratribus quotidie veniens, vnum quidem pulmentum comederet, postmodum verò lectioni, vel quid etiam apud vnumquemqne ageretur, intentus, de reliquis nō gustaret. Quadragesimali vero tempore, nisi necessitate ineuitabili cogeretur, in cellula iugiter morabatur: dum igitur prædictum Cœnobium Vir beatissimus regeret quadragesimali iam propinquante ieiunio, quærebat cum discipulis per vicina montium loca, vbi Eremum facere potuisset. Dumq. longas in quærendo moras protraherent, repēte aquis vndiq. circūfluentibus ita conclusit, vt nec ipsi iam redire, nec de Monasterio quisquam ad eos posset aliquatenus transuadare. Viuebant autem ex aliquantis castaneis, quas secum detulerant. Cumque dies Dominicus aduenisset, & alia cibi spes nulla iam superesset, cœperunt fratres pauculas, quæ remanserant, casta-

ſtaneas deglouere, & iam quodammodo dubitantes vltimum ex eis conuiuium præparere. Romualdus autem, vt erat ſemper alacri vultu, fidenter ait, quia niſi Deus ſibi panem per aliquem mitteret, ipſo die nullatenus manducaret. Diſcipuli vero mirantes inter ſe, in qua ſpe hoc ille præſumeret certi tamen, quia Magiſter incaute aliquid vouere non poſſet, cibum iam tantæ ſolemnitati congruum cęperunt fiducialiter expectare. Sexta igitur diei hora iam propinquante, ecce tres viri onuſti pane, & vino, & aliis cibis adueniunt, qui ſe de longinquis partibus cum multo labore perueniſse dicunt. Tunc itaque ſpiritali omnes repleti gaudio, benedicentes Deū, pariter cibum ſumunt, & beatnm Virum per reuelationem hoc cælitus agnouiſse, indubitanter agnoſcunt.

De piſce, qui inuentus eſt in arenti riuo meritis S. Romualdi.

CAP. LXVIII.

QVodam tempore, venit Vir venerabilis Sytriam. Qui cum adhuc ieiunus eſset, & fratres vtpote in arduis montibus piſcem, quem ei ad comedendum apponerent, non haberent, cœperunt

runt inter ſe quodammoea confuſi erubeſcere, & quid pro tam venerabili hoſpite acquirere potuiſsent, anxie cogitare. Tunc frater quidam, puto, diuinitus inſpiratus, ad ſiccum pæne riuum, qui iuxta præterfluebat, cum feſtinatione cucurrit: vbi nimirum & aquæ exiguum erat, piſcis verò illic viſus numquam penitus ſuerat. Cœpit itaque frater Deum deuote depoſcere, vt qui Iſraelitico populo aquam potuit ex arida petra producere, ipſe ſibi dignaretur piſcem in arenti riuulo demonſtrare, Confeſtim igitur, miſsa manu in exigua aqua, piſcem reperit, qui beato Viro ad refectionem abundanter ſufficere potuit. Deo ſcilicet ſeruo ſuo prouidente conuiuium, inuentum eſt in ſaxoſo, & arido monte, velut in piſcoſa valle, viuarium. Sed quia de vita beati Viri hæc, quæ nimirum pauca de multis dicta ſunt, ſufficere credimus, iam ad tranſitum veniamus.

De

De transitu S. Romualdi.

CAP. LXIX.

VIr denique sanctus per multa alia habitauit loca, multa alia præcipue à suis discipulis perpessus est mala, plura quoque per eum sunt facta miracula, quæ nos describere ideo prætermittimus, quia longioris styli prolixitatem vitamus. Post cuncta igitur habitationum suarum loca, cum iam finem suum imminere conspiceret, tandem ad monasterium, quod in valle de Castro construxerat, rediit, ibique propinquantem obitum indubitanter expectans, cellam sibi cum Oratorio ædificari, in qua recluderetur, & silentium vsque ad mortem seruaret, instituit. Sane viginti annis ante finem vitæ suę, discipulis suis manifestè prędixerat, quia in prędicto monasterio oporteret eum quiescere, nulloque astante, vel funeri exequias dependente, expediret eum spiritum exhalare. Facto itaque reclusorio, cum mens eius in eo esset, vt mox includi deberet, cœpit corpus eius magis, magisque molestiis ingrauescere, & deorsum iam velut non tàm languore, quàm decrepiti longęuitate senii declinare. Nàm à medio ferè anno ni-

mia

mia sibi flegmatis abundantia cum ipso læsi pulmonis marcor defluxerat, & graui eum tussis anhelatione vexabat. Non tamen propter hoc Vir sanctus, vel lecto decumbere, vel in quantum possibile erat, soliti rigorem ieiunii acquieuerat relaxare. Quadam igitur die cœpit paulatim corporis virtute destitui, & ingruente molestia, grauius fatigari. Sole itaque iam ad occasum vergente, præcepit duobus fratribus, qui astabant, vt foras exirent, cellulæ post se ianuam clauderent: celebraturi vero sibi matutinos hymnos ad eum diluculo remearent. Cumque illi de eius fine solliciti velut inuiti exirent, non statim ad quiescendum properant, sed ne Magistrum obire contingeret, anxij, pretiosi thesauri talentum prope cellulam latentes obseruant. Aliquandiu igitur commorantes, cum deinceps curiosis auribus attentius auscultarent, & neque motum corporis, neque sonum vocis audirent, iam quod euenerat, veraciter opinantes, impulsa ianua velociter irruunt, lumen accendunt: & beata anima in cælum rapta, supinum iacere sanctum cadauer inueniunt. Iacebat itaque velut neglecta tunc, cælestis margarita, in summi postmodum Regis ærarium honorifice reponenda. Nimirum qui sic obiit vt prædixit, illuc transiuit, quo sperauit.

 Vixit

Vixit autem Vir beatissimus centum viginti annis, ex quibus viginti expendit in sæculo, tres duxit in monasterio, nonaginta septem in eremitico transegit proposito. Nunc igitur inter viuos cælestis Hierusalē lapides ineffabiliter rutilat, cum ignitis beatorum Spirituum turmis exultat, candidissima stola immortalitatis induitur, & ab ipso Rege Regum vibrante in perpetuum diademate coronatur.

De dæmoniaco per particulam cilicij eius sanato.

C A P. L X X.

POst sacratissimum autem Viri Venerabilis obitum, quanta miraculorum signa per eum Deus ostenderit, quis quæret transacta legere, cum frequenter valeat, & noua videre? Quia igitur ea, quæ apud sepulchrum eius fiunt, miracula tanta sunt, vt melius putemus cuncta silentio præterire, quam pauca narrare; duo solummodo, quæ per eumdem beatissimum Confessorem alibi facta sunt, sufficiat nobis exponere. Denique frater quidam, qui sancti Viri discipulus fuerat, paruam basilicam pro anima sua Monasterio dederat; ad quā videlicet basilicam extremitatem manicæ

præ-

præſciſſam ex beati Viri Cilicio miſit, & ſub altari honorifice recondi præcepit, Quam tamen gerulus ſub altari, ſicut iuſſus fuerat, collocare neglexit, ſed miſſam in rima parietis incaute dereliquit. Factum eſt poſtea, vt dæmoniacus quidam ad prædictam duceretur Eccleſiam. Cumque aſtans in medio huc, illucque rotans caput, cuncta vndique circumſpiceret, tandem toruos oculos in ipſum parietem terribiliter cœpit infigere, & intentus illuc, ſancti Cilicii iacebat particula, crebris non ceſſabat vocibus exclamare. Ille me eiicit, ille me eiicit, & ita clamans, protinus ab eo expulſus eſt. Hinc ergo iure perpenditur, quid per ſemetipſum apud diuinam clementiam impetrare non poſſit, ante euius breuiſſimam veſtimenti particulam demonſtrare non potuit; & qui talia abſens exhibet, quid per corporis præſentiam non exercet.

De villico, qui vaccam rapuit, & statim extinctus est.

CAP. LXXI.

ALio quoque tempore Castaldius quidam pauperculę mulieri vaccam violenter abstulit, & eam vociferantem, multisque precibus obsecrantem, audire contempsit. Illa protinus accurrens, duos gallinarum pullos ad Ecclesiam, quam supra memorauimus, detulit, & eos secum ante altare proiiciens, huiusmodi verbis clamare flebiliter cœpit. Hem S. Romualde, exaudi miseram, ne despicias desolatam, & redde mihi gubernatricem meam iniuste sublatam, mira res, vix adhuc Villicus cum ipsa rapina à domo mulieris abierat, & continuo emissione sagittæ percussus, vaccam in eodem loco dimisit, deinde domum perueniens, protinus expirauit.

De corpore S. Romualdi ſano poſt quinquennium inuento.

CAP. LXXII.

POſt quinquennium vero à ſancti Viri obitu, data Monachis ab Apoſtolica Sede licentia, vt ſupra venerabile corpus eius altare conſtruerent. Azo quidam frater ſiluam petiit, quatenus modicam capſam faceret, quæ ſancti Confeſſoris oſſa, & puluerem tantummodo capere potuiſſet. Nocte igitur inſecuta, dormienti cuidam fratri, venerabilis quidam Senex apparuit, quem protinus interrogans, ait: Vbi eſt huius Monaſterii Prior? quod cum ille ſe ſcire negaret, illico ſenex addidit: Pro fabricanda, inquit, capſa ire in ſiluam ſtuduit, ſed beati Viri corpus in tam exiguum vaſculum non intrabit. Poſtera igitur die Prior, cõpoſita capſa, reuertitur, & mox à fratre, qui viſionem viderat, quæ illum in cauſa ad ſiluam inuitaſſet, inquiritur. Quod cum ille velut labore defeſſus dicere noluiſſet, illico frater, & ſui cauſam itineris retulit, & quod ipſe viderat, expõnẽdo per ordinem, nõ celauit. Defoſſo igitur tumulo, ita propemodum totum ſancti Viri corpus ſanum, illibatumque repe-

riunt, velut tunc fuerat, cum sepulturæ illud primitus tradiderunt excepto quod tenuis quædam mucoris lanugo in quibusdam eius membris excreuisse videbatur. Reiecta igitur modica capsa, quę facta fuerat, illico vas aptum ad mensuram beati corporis præparant, & in eo sanctarum reliquiarum patrocinia recondentes, desuper altare solemniter consecrant. Obijt autem Vir beatissimus Romualdus decimotertio Kalendarum Iuliarum Regnãte Domino nostro Iesu Christo, qui cum Patre, & Spiritu sancto viuit, & gloriatur per infinita sæcula sæculorum. Amen.

Quædam alia, quæ ad vitam S. Romualdi spectant, ab eodem D. Petro Damiani sparsim descripta.

S. Romualdi modestia, atque prudentia.

Ex Tom. 1. lib. 6. epist. 26. pag. 288. A.

Beatus aliquando Romualdus rediens à Sybillæ Comitissæ colloquio, comitanti fertur callidè dixisse discipulo: quam elegantis, ait, & venusti vultus fęmina, nisi, proh dolor, vnius oculi dispendio laboraret? cui discipulus, absit, Magister, inquit, sicut decora certè facies, ita quoque oculi, prout sagaciter deprehendi, nihilominus incolumes vigent. Quem Magister accerrima protinus animaduersione corripiens, & quis te, inquit, in faciem fæminarum respicere docuit? tunc ille circunuentum se esse respiciens pœnitentia ductus, erubuit: & de cætero cautiorem se fore, obstinatissima pollicitatione deuouit.

S. Romualdi consilium, vt sobrietatem seruemus, & hypocrisim fugiamus.

Ex ead. Epist. pag. 290. E

Nec ineptus applices, quod sæpè suis discipulis Vir Domini Romualdus aiebat: confratres, inquit, cum in quorumlibet conuentu reficitis, intentis ad cibum ceteris, in ipso refectionis initio parcite: & cum iam illis ex parte satisfactum fuerit, vos inchoatè quatenus & hypocrisis notam possitis euadere, & sobrietatis regulam sine offensione seruare.

Ordo persoluendi Psalterium pro viuis à S. Romualdo institutus.

Ex Tom. 3. Opusc. 15. cap. 19. pag. 151. F.

Psalterium, quod est viuorum, cum illis dicitur additamentis, quæ Beatus Romualdus apponit, quæ etiam nos non grauemur inserere; ne nos conqueratur fortè nouitius, quæ sibi magnopere noscenda sunt, præterisse. Decursis planè quinque psalmis, protinus subinfertur: Gloria tibi Trinitas, æqualis vna Deitas, & ante omne sæcu-

sæculum, & nunc,& in perpetuum. Orate pro nobis omnes Sancti Dei, vt digni efficiamur promissionibus Domini Dei nostri Iesu Christi. Pater noster. His expletis, mox subditur: Adiutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit cælum, & terram. Et euolutis alijs quinque psalmis, tunc dicitur: Te Deum Patrem ingenitũ, te Filium vnigenitum,te Spiritum sanctum Paracletum, sanctam, & indiuiduam Trinitatem, toto corde, & ore confitemur, laudamus, atque benedicimus tibi gloria in sæcula, Amen. Domine Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum me festina. Confundantur, & reuereantur inimici mei,qui quærunt animam meam. Adiutor meus, & liberator meus esto, Domine ne tardaueris. Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto. Quo finito rursus dicitur: Adiutorium nostrum in nomine Domini. Hæc igitur per quinquenos psalmos alternatim semper adduntur, donec psalterium cum tribus Dominicalibus, necnon & totius hebdomadæ Canticis expleatur. His etiam non neglectis, quæ in fine Psalterij videntur adiecta, videlicet, Te Deum laudamus; Nunc dimittis Domine seruum tuum;duobus symbolis; Gloria in excelsis Deo; Pater noster, cum Fide catholica; postremò litaniȩ cum

orationibus hęc omnia consueto fine concludunt.

S. Romualdi disciplinæ discretio.

Ex eod. Opusc. cap. 16. pag. 254. C.

Nos approbamus, quod suis sæpè discipulis beatus Romualdus dixisse perhibetur: dummodo, inquit, frater quilibet cellam non deserat, etiam carnes permittatur ex discretione comedere, si tam ineuitabilis videatur necessitas imminere. Addebat insuper. Tale enim propemodum est de Eremo ad Monasterium reuerti, quale de monasteriali ordine ad sæculum asportari. Vnde necesse est, vt quicumque Eremiticæ pręest fraternitati, robur cuiusque diligenter examinet, & iuxta virium facultatem necessaria subministret.

Paulo inferius. D

Nam & idem beatus Romualdus, vt sui consueuerunt referre discipuli, sic æstiui tẽporis hebdomadas alternabat: vt vnam quidem á Dominica in Dominicam in pane, & aqua ieiunando transigeret; alterius verò hebdomadæ pulmentum quinta feria manducaret.

FINIS.

INDEX
CAPITVM.

Quo-